

Proletarec

Entered as second-class matter, Dec. 6,
1907, at the post office at Chicago, Ill.,
under the Act of Congress of March 3,
1879.

IZHAJA VSAK ČETRTEK

Naročnina—Subscription Rates:
United States and Canada: \$2.50 vse leto
(per year), \$1.50 pol leta (half year).
Foreign Countries: \$3.50 za leto (per
year), \$2.00 pol leta (half year).

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

Owned and published by—Lastnik in izdajatelj: JUGOSLOVANSKA DEL. TISKOVNA DRUŽBA (Jugoslav Workmen's Publ. Co., Chicago.

ŠT. (No.) 711.

CHICAGO, ILL., dne 28. aprila (April 28) 1921.

LETO (Vol.) XVI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Rockwell 2864.

MAJSKA IZDAJA.

VSEBINA:

<i>Pogled nazaj in naprej</i>	4
<i>L. Comre: Pomlad (slika)</i>	6
<i>Maj—vstajenje</i>	7
<i>Ivan Molek: Sejalci (pesem)</i>	9
<i>Tam je naš cilj! (slika)</i>	9
<i>Klic svobode</i>	10
<i>Maurice Sterne: 100% Amerikanec (slika)</i>	11
<i>Jože Zavertnik: Izpoved</i>	12
<i>Ku-Klux-Klan (slika)</i>	15
<i>Pariška komuna</i>	16
<i>Ivan Molek: Slepci</i>	19
<i>Triumf dela (slika)</i>	20
<i>Tajništvo J. S. Z.: O naši lastni zadevi</i>	21
<i>Ivan Molek: Mesija (pesem)</i>	22
<i>F. S. Tauchar: V cvetju maja</i>	23
<i>Turisti obiskujejo bojišča (slika)</i>	24
<i>Naših upov dan (pesem)</i>	25
<i>Rendezvous (slika)</i>	26
<i>F. S. Tauchar: Aksiom</i>	27
<i>Ivan Molek: Pomlad (pesem)</i>	28
<i>Pozdrav konvenciji S. D. P. Z.</i>	29
<i>F. S. Tauchar: Proletarcem (pesem)</i>	29
<i>Glasovi iz našega gibanja</i>	30
<i>Kje bomo jedli? (slika)</i>	37
<i>Uradna poročila S. D. P. Z.</i>	44
<i>Ti se huduješ kar ti pravim</i>	52
<i>Latinica in cirilica</i>	52

L. Comerre.

Pomlad.

Maj – vstajenje.

Ko je mednarodno delavstvo prvič praznovalo prvi maj, je bila s tem dana podlaga za resnično bratstvo med narodi. Samo podlaga, kajti stavba mednarodnega bratstva še ni dograjena. Le male skupine so manifestirale po raznih mestih in se teple s policijo. Iz malih skupin so nastale armade, milijoni in milijoni praznujejo letos prvi maj.

V prvih letih praznovanja prvega maja je bila ena važnejših zahtev proletarijata splošna in enaka volilna pravica. Delavstvo je bilo takrat skoro v vseh deželah popolnoma brezpravno, pa je čutilo, da bo s pridobitvijo volilne pravice napravilo korak naprej. Silni so bili ti boji, ječe mnogokrat napolnjene, ulice krvave. Polagoma so popuščali gospodje od zgoraj, težko so se privadili misli, da so delavci tudi ljudje. Ako bi volilna pravica ne bila potrebna, bi se delavstvo ne teplo zanjo s toliko energijo. Ko jo je doseglo, to še ni bila zmaga, to še ni bilo vstajenje. Ampak eno orožje za boj proti sovražniku je bilo pridobljeno. Iztrgaj nasprotni sili eno orožje, drugo orožje, prisili jo, da ti daje koncesije, pa greš sigurno zmagi naproti. Volilna pravica, za katero se je proletarijat, toliko boril, je še vedno močno orožje, kajti volitve bodo ostale, dokler bo kaj veljala beseda "demokracija". Ni napaka v volitvah, ako v legislaturah in parlamentih sede ljudje, ki ne zastopajo interese večine svojih volilcev. Ampak ta večina volilcev je glasovala zanje v veri, da glasuje za najboljše može.

Za osemurni delavnik so bile že velikanske bitke. In vendar pridobitev osemurnika še ne pomeni poraz kapitalizma. Kljub temu, revolucionarno in nerevolucionarno delavstvo je vodilo bitke za skrajšanje delovnika in jih v mnogih obratih, posebno v Ameriki, vodi še danes. Vse to so male zahteve, ki vodijo k veliki zahtevi, k odpravi današnjega gospodarskega sistema in k socializmu. Od stopnje do stopnje gremo temu cilju naproti, skoka pa se ne more napraviti. Vsaka zmaga, vsaka koncesija, ki si jo je izvojeval proletarijat, je bila pridobitev za socializem.

Ignoranca je najboljši in najmočnejši zavrnik vsega, kar sovraži napredek in pravico. V znamenju ignorance glasuje delavstvo za kandidate, ki jih postavljajo na kandidatno listo protiljudski interesi. Vsled ignorantnosti gredo delavci med stavkokaze, kadar so njihovi tovariši v boju, v katerem ne zahtevajo nič drugega, kakor izboljšanja za golo življenje. Vsled ignorance se pusti milijone močnih mož pognati v vojne, kadarkoli se zazdi mogočnežem, da je "država v nevarnosti". Vsled ignorance razbijajo fašisti po italijanskih mestih delavske domove in socialistične tiskarne. Delavske vodi-

telje napadajo in po ulicah se vrše bitke, ki so podobne civilni vojni. Ignoranca je steber militarizma in klerikalizma, na katerem sloni današnji toliko hvalisami red. Nevednost se ne more iztrgati iz ljudske duše, na mah. Stoletja, tisočletja, se vrši boj proti ignoranci in se bo vršil še dolgo časa.

Človek se je naučil misliti in hrepeneti. Iz skrajne primitivnosti se je pomikal skozi stoletja razvoja naprej. S prezirom gleda danes na svoje stare prednike, barbare. S prezirom bodo gledali naši potomci šez sto, dve sto let, na današnje rodove, ki so, kljub vsej civilizaciji na višku barbarizma. Izstradavanje narodov, ekonomsko uničevanje drug drugega, moritve na debelo z najmodernejšimi orožji, izkoriščanje vsepovsod, glad, bolezni, napolnjena mesta lačnih ljudi, preganjanja, vse to so znaki današnje civilizacije. Pa je vendarle civilizacija. Z bojem in delom se je človek povzpел do višine, na kateri je danes, z bojem in delom se bo vspenjal višje in višje. Tam, kjer so danes velikanska mesta, so bile preje male vasi s kočicami mesto velikanskih palač. S primitivnih stez so napravili nerodne ceste, ki so jih izboljševali, da so odgovarjale potrebam naraščajočega prometa. Prišla je železna cesta, priprosta kakor je bila, toda danes drve vlaki po njih z brzinami, o kakršni se ni niti sanjalo ljudem, ki so zasnovali prve železnice. Po oceanih plavajo velika mesta z največjo brzino, ki je na vodi mogoča danes, kajti jutri bo morda ladja plavala že mnogo hitrejše, kakor danes. Razun potov na trdih tleh in vodnih potov smo dobili še nova pota, ceste v zraku. V teku nekaj desetletij bodo drville ogromne zračne ladje z brzino, ki bo skrajšala distance za polovico, za dve tretjine, med mesti in deželami. Prenašanje novic se vrši danes po žicah in kabljih, ki prepregajo svet kakor mreža. Ali žice in kablji dajejo preveč dela; kljub naglici, s katero drve besede po njih, se je zdela človeku še vedno prepočasna. Pa je iskal in iznašel brezžični brzojav. V teku nekaj desetletij ga bo imela vsaka večja vas in vsak časopis na deželi bo lahko prinašal dnevne vesti z vsega sveta, ki jih bo dobil na brezžični brzojavni postaji.

Tehnika je skrajšala distance med državami, ljudstva pa so še vedno oddaljena drug od drugega, skoro kakor so bila. Sebičnost, zavist, sovraštvo, so še vedno glavne čednosti človeštva. To pa niso čednosti, ki bi bile koristne, to niso znaki civilizacije, temveč znaki barbarizma, ki živi v nas skozi stotisočletja.

Krščanstvo je hotelo odpraviti slabe strani v človeku, iz živali je hotelo napraviti res človeka. Koje prišlo do moči, je samo podivjalo. Današnje krščanstvo je le še pomožno sredstvo za

vzdržavanje preživelih institucij. Krščanska Velika noč je še vedno praznik vstajenja, ki se zgodi nekje na drugem svetu, vstajenje, ki pride šele takrat, ko bo konec sveta. S takim vstajenjem se ljudstvo več ne zadovoljava, kajti tako daleč je vendar dospelo.

Kljub klanjem, blokadam, kaosu in gladu, ki so junaki v igri današnje tragedije, koraka po ulicah mest in vasi po vsej zemeljski obli na letošnji prvi maj proletarijat, nosilec novega vstajenja in oznanjevalec nove bodočnosti. Ogromne so njihove čete, toda ne še jake dovolj, da se zaključijo ta drama, v kateri igra barbarizem najvažnejšo vlogo.

Zanimiv je razvoj človeka iz barbarizma v civilizacijo, ki pa še dolgo ne bo civilizacija. Tam mori sodišče, tu mori druhal. Silen je še instinkt, željan krvi, v človeku. Ko ne bi bil, bi ne imeli belih gard, ne vislic, ne električnih stolov, ne linčanj, številnih pobojev na vseh koncih in krajih. Visoka je civilizacija! Ali za topove in vzdrževanje armad potroši mnogo več, kakor za izobrazbo. Silno veliko energije, ogromnega dela je potrošenega vsako leto samo za pripravljanje na ubijanje. Koliko koristnega bi se lahko napravilo z ljudmi, ki zapravljajo svoj čas z vežbanjem za morijo. Koliko mostov, cest, stanovanj, železnic in šol bi se lahko napravilo z materialom, ki se ga troši za militarizem.

Da je na svetu tako in ne drugače, niso krivi ne kralji in ne cesarji, niti papež ne in ne kapitalisti. Pred pet sto leti ni bilo tega, kar imamo danes. In nihče ne misli, da bi takrat lahko imeli vse to, kar je doseglo človeštvo do današnjega dne. Pred tisoč leti ljudje niso imeli tega, kar so imeli tisti pred pet sto leti. Na svetu je še vedno razvoj in bo ostal. Vladali so trinogi, ker je bilo ljudstvo preignorantno, da bi se jih moglo otresti, pa se jim je klanjalo in jih hvalilo za batine, ki so padale po njihovih hrbtih. In še danes bi šli milijoni zopet v klavnice, ako se jim ukaže. Nekoliko mrmranja, nekoliko hudih pogledov, pa se udajo.

S prezirom je gledala masa ljudi vedno na tiste, ki so ji želeli dobro, ki so se borili zanjo. Pljuvala je nanje masa od spodaj, in preganjala jih je gospoda od zgoraj. Ta mala, uporna skupina znači napredek človeštva v dušah, kajti iz ljudi hoče napraviti ljudi. Izum železnice ne opravi tega posla, niti ne noben drug izum. Niti ne univerze in ne šole. Kajti ljudje, ki vladajo, so šolani, ljudje, ki izkoriščajo maso in pijejo kri, so zapravili veliko let v šolah. Uporniki, nositelji luči človeštvu, pa so bili neprestani oznanjevalci pravice in bratstva; bičali so krivico skozi vso zgodovino človeštva in jo bičajo danes. In krivica je ječala in s kruto silo je udarjala in bila okoli sebe, duha pravičnosti in bratstva pa ni mogla zatreti.

Veliko je še razdejanje, sloge malo, kooperacije nič, ko praznujemo letošnji prvi maj.

Ampak volja za gradnjo nove družbe, volja za kooperacijo, volja za sporazum je danes večja, kot je bila še kedaj ob kakem prvem maju. Kljub tej volji bomo še razdejeni, bomo še razdirali in še bomo ostali barbari. Ena generacija ne more izvršiti tega, kar je določenega trem, štirim prihodnjim generacijam. Mi lahko izvršimo svoj del naloge, iz današnjih ljudi pa ne moremo napraviti še resnične ljudi, kajti instinkti sovraštva, ki jim je bilo ucepljeno ne samo v šolah, v cerkvi in časopisju, ampak že pri rojstvu, se ne more odpraviti v enem letu. Lenin je pred dvema leti dejal, da bo človeštvo v prihodnjih tisoč letih morda toliko napredovalo, da bo res delalo zato, da koristi splošnosti, ne pa kakor sedaj, ko povprečen posameznik dela le zato, da koristi sebi. Egoizem je še velik v človeku.

Kar mi lahko naredimo, moramo napraviti, kajti samo od sebe se to ne zgodi. Boj mora biti napisan na našem praporu tudi v bodoče in delo je naše geslo tudi za prihodnost.

Kar skušamo doseči danes je poraz sistema, ki je povzročil človeštvu sedanjo tragedijo. Ze s tem bo storjen velikanski korak. Drugi mu bodo sledili; in konca teh korakov ne bo.

Natura je boj. Življenje je boj. Počiva, prerodi se in boj se nadaljuje. Proletarijat se bori za prepород človeštva, za družbo bodočnosti, ki bo slonela na temelju pravičnosti, enakosti bratstva. Enakosti in pravega bratstva še dolgo ne bo, niti v Rusiji, kajti preveč je še ljudi, ki spadajo s svojimi možgani v srednji vek, preveč je sužnjev, ki hočejo biti sužnji. S takimi ljudmi ne maramo biti enaki. Niti bratstva ne bo med vsemi ljudmi, kajti še dolga stoletja se bodo dobile struje, in to zelo močne, ki bodo napadale in morale.

Kar hočemo doseči danes, je pravičen gospodarski sistem, pravično šolstvo, ki bo vzgajalo ljudstvo za bratstvo in enakost. To je naša prva in glavna zahteva danes. Izkoriščanja ne maramo več, brezpravje mora podleči. Za ta cilj, kateri mora biti prvi dosežen, mobilizira delavstvo sile. Kadar bo dosežen, se bodo zblizale distance tudi med narodi, med njihovimi dušami, ne pa samo med mejami in mesti njihovih držav. Takrat se prične resnični prepород človeštva, barbarizmu bo vzeta njegova najboljša podlaga, sedanji gospodarski sistem. Praznik cvetja, prvi maj, simbol dela, bo slavil svojo zmago. Gospodarski okovi, ki so bili skozi tisočletja v principu enaki in so se menjali le v formah, bodo strti. To bo največji uspeh, ki ga more doseči človeštvo sedaj, morda drugo leto ali čez deset let. To bo prvo resnično vstajenje na zemlji. Ne bo se izvršilo v enem dnevu in niti ni potrebno, da se izvrši.

Zarja družbe bodočnosti se že svita. Za njo pride naše solnce in naše vstajenje.

Sejalci.

Ivan Molek.

Polje, ti široko in prostrano,
z ognjem, jeklom preorano!
Oj kako so te kopali,
grudo tvojo suho so močili,
premrvali, prerahljali
in s krvjo jo namočili,
z gorko so krvjo te pognojili,
polje!

Koplje gruda sveža v zarji se rdeči,
z roso živo se opaja ko devica,
ki medli v blaženem objemi
koprneča — ko cvetlic kraljica,
ki ponuja svojo nežno čašo
sapicam v poljub — o, gruda
zdaj odpira polna nedra v želji vroči.

Ne čakajte, vi sejalci!
Semena je polje poželelo,
polje premrvljeno, pognojeno.
V topli krvi, v gorkih solzah se je ogrelo,
v grozi in trpljenju prerojeno —
po oploditvi je zakoprnelo.
Ne čakajte, proletarci!

Vriska polje pomlajeno, poje, poje,
kliče, kliče . . .
Oj sejalci, le sejajte, sejajte!
In ko boste polje dobro obsejali,
pridno negovali in opleli —
ko privriska dan vaš, boste svetkovali,
sad stoterni boste želi,
vi sejalci, proletarci!

Tam je naš cilj!

Klic svobode.

Skozi stoletja, skozi tisočletja že doni Svobode klic . . .

V trenutkih, kadar se mi duh po blazno silni borbi z nepremičnim, brezčuvstvenim osvobodi in se odmakne iz telesnega okrožja, se mi dozdeva, kakor da je bil že pred tisočletji, kakor da je slišal prvi, zrak pretresujoči klic po Svobodi. Dozdeva se mi, kakor bi gledal mrtvi in drhtoč in ustvarjajoči in porajajoči Chaos; vidim, kako se pomoli žarek svetlobe in prodira tresoč se temino in kako se sijaj valovito razširja v neskončnost . . . iz objetja neizmerjene in netehtane tvarine ter večne sile se porode svetovi . . . Čutim življenje.

Brezpočitno gibanje se je pretvorilo v rast in ploditev, v ustvarjanje in umiranje, v življenje in smrt. In v neprenehani boj.

Od neizmernosti se mi pogled obrne k osamljeni pičici, malenkostno mali v brezmejni veseljnosti, a dovolj veliki, da se razvija na njej ljubav in sovraštvo, poželjenje in vse strasti nerazumljivega srca.

Gaea . . . Zemlja . . .

Vidim ljudi ob delanju in nehanju, pri tvorenju in borenju, v njihovi računarsko hladni in vendar žarko divji brezobzirnosti. V žilah jim teče kri, a tla vidim rdeče oblita in iz toplih luž se dviga dim proti nebu . . .

Bratomor!

Divji krik se razleže po zraku, grozen, užasen, da se zadere morilcu v kosti. A mrko kljubuje vzdigne morilec svojo pest ter jo položi na plen — zaveden si svoje moči. Otroci umorjenega pa korakajo s povešeno glavo pod jarem, ki ga je postavil zmagovalec, morilec . . .

Brezskrbno plava Gaea dalje po oceanu eterja enakomerno . . . po stalnih, nepremičnih tirih . . . A z njenega površja sega do mene krik — krik osvete iz prelite krvi in ko se je dvignil do mojega duševnega ušesa, se poleže, kar je v njem strašnega in nekaj silno zahtevajočega, vsemožnega, neizrečno nadpolnega zmaguje, nadglašuje. Le kot spremljajoč akord doni še glas osvete vmes, a zmagoslavno petje, čisto bistro, jasno — klic Svobode.

Evo!

Tu je svoboda — v kraljestvu duha, ki me ne pozna.

A tam doli, kjer plava Gaea, se bore sužnji in zatiranci za pravo krasne boginje, kateri odrekajo morilci čast, ki ji pripada in trinogi jo zanikujejo. Viharnosilno, božanskomočno grmi spev Svobode od brega do brega, pretresa skale, biča valovja beg in sili solnce skozi oblako množ in — na bregovih se dvigujejo vislice, z junaki Svobode utišuje trinoštvo svojo krvavo žejo. —

Gorjé! Gorjé!

In brezskrbno plava Gaea dalje po eternem oceanu.

Mirno je, smrtno mirno — povsod — samo na dvoru trinoga ne in ne — na pokopališču. Tu, v višavi splavajo v se in se stekajo in plešejo pošastno kolo, blazno, divje, brezvestno: orgije živega in stoletni klic mrličev. In navzdol doni odmev iz višave in postane — klic Svobode.

Evo!

Gorjé! Gorjé!

Dolga igra — tisočletna.

Vidim, slišim. — Plaval sem v eteričnih sferah čistih žarkov, krvavil sem na krvnikovih kladi, v boju za Svobodo sem vihtel zastavo, visel sem na vislicah in tičal na kolcu. Premagan, umorjen, stojim tukaj živ pa se smejem in rogam trinogom.

Zastavo v vis! In zopet v boj!

Kaj mi je mar osveta?

Svoboden hočem biti! Ne samo v daljnih deželah duha, tu, na Gaeinih planjavah hočem poljubljati Svobodo, v telesnem plamtečem objetju jo hočem priviti na grudi, ukaje, vriskuje — svobodo —

Zastavo v vis!

Na boj! Na boj!

In vedno, vedno, vedno vnov, dokler ni zmaga naša.

Skozi eone doni sveti klic. Slišim ga. Sledim mu. Za menoj! Za menoj!

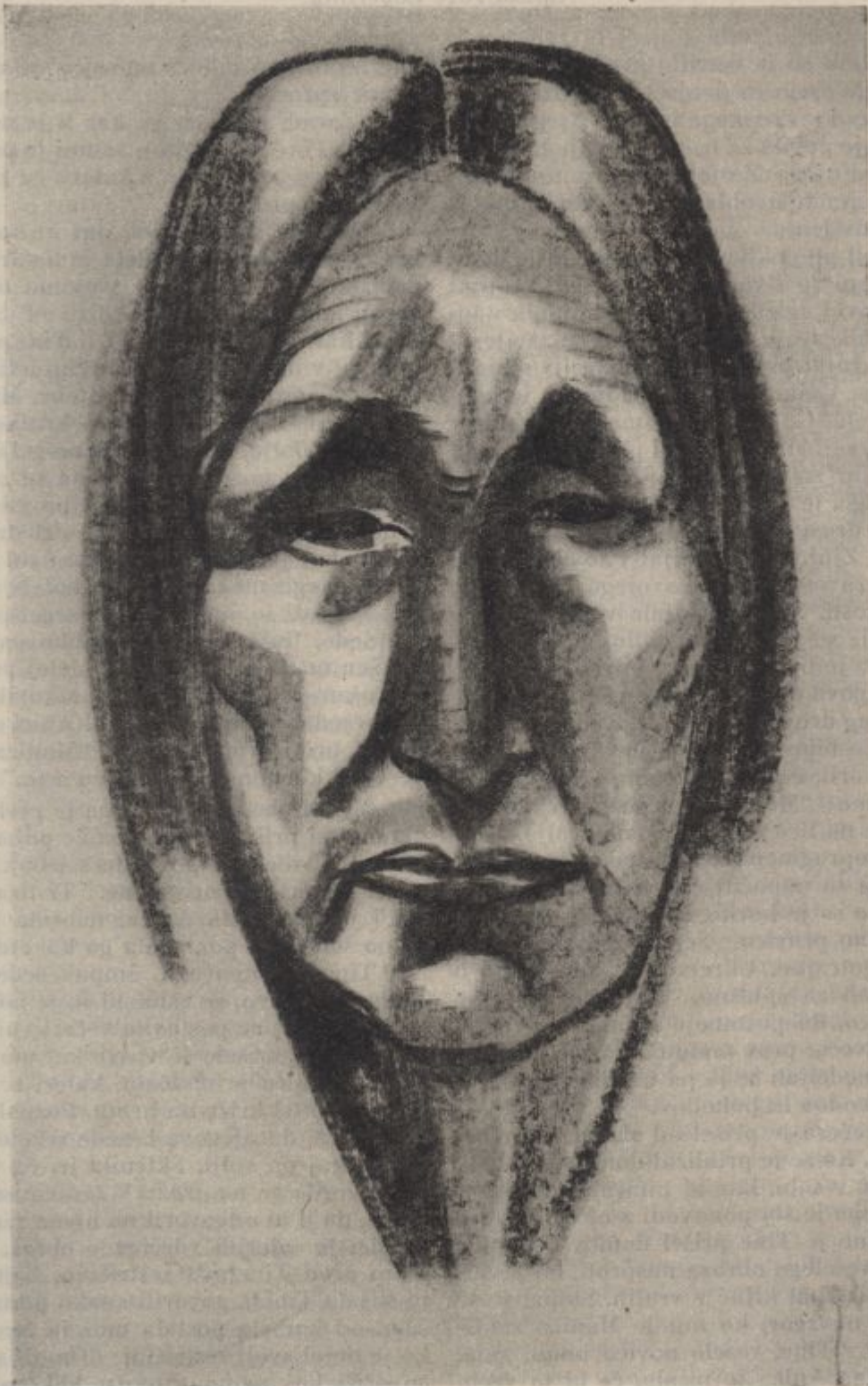
Severni svit se žari, solnce se dviga, duša plamti v nagonu Svobode.

Mrtvi vstajajo iz grobov, živi se zbuja —

Zastavo v vis!

Svoboda zove — k zmagi!

Maurice Sterne.

100% Amerikanec.

Izpoved.

Spisal Jože Zavertnik.

Tine Sušnik se je oženil pred petimi leti. Star je bil šele osem in dvajset let in iz mladosti se je razvil v krepkega moža. Njegova soproga, ki mu je povila že troje otrok, je bila štiri leta mlajša od njega. Z njo je živel v najlepšem miru, niti najmanjši oblaček ni kalil njunega zakonskega življenja.

Tine je bil po poklicu mehaničar in je delal v veliki tovarni za šivalne stroje. Med svojimi tovariši je užival ugled, kajti bil je zaupnik v tovarni, odbornik svoje strokovne organizacije in zaupnik v okrajni politični organizaciji socialistične stranke. Vsaki večer po delopustu je imel polne roke dela. Če ni delal doma za organizacijo, je bil na seji strokovne ali politične organizacije. Od kar so delavci osnovali svojo konzumno zadrugo, je prevzel tudi mesto v vodstvu konzumnega društva. Njegovi dnevi so potekali enakomerno. Zjutraj je odhajal v tovarno, zvečer je delal za osvoboditev svojega razreda iz mezdnih sužnosti. Seje so trajale včasih pozno v noč. Semintje se je celo dogodilo, da je prihajal domov, ko je nebo žarilo v jutranji zarji na vzhodu. Njegova soproga ga je včasih vprašala, kaj imajo drug drugemu toliko povedati na seji, da seje trajajo tako pozno v noč. Tine ji je na kratko odgovoril, če mu je tožila, da se zvečer dolgočasno doma: "Manica, ti tega ne razumeš." Poljubil jo je na lice in oblaček nejevolje, ki se je zbiral na soproginem čelu, je takoj izginil.

Za Tineta so napočili časi dela v organizaciji. Delavstvo se je borilo za splošno, direktno in tajno volilno pravico. Seje so postajale bolj goste in dolgotrajne. Ukrepati je bilo treba o demonstracijah za splošno, direktno in tajno volilno pravico, da postanejo učinkovite. Tine je bil odslej zvečer prav malo doma. Ob sobotah zvečer in ob nedeljah se je pa udeleževal manifestacijskih shodov in pohodov.

Nekega večera je prišel od shoda že precej pozno domov. Ko se je približal domu, je opazil, da še gori luč v sobi, kar ni bila navada, kajti njegova soproga je šla ponavadi z otroci vred k počitku, predno je Tine prišel domov. Manica mu je hitela veselega obraza nasproti, ko je slišala, da je zaškripal ključ v vratih. Stopal je še po stopnicah navzgor, ko mu je Manica zaklicala nasproti: "Tine, veselo novico imam zate. Tvoje sestričina Anica je pisala, če bi jo vzela na stanovanje, ker bi se rada v metropoli še bolj izurila kot modistka."

Tine je nekaj zagodrnjal in stopal je po stopnicah navzgor. "Kajne, Tine, da dovoliš, da pride, saj je tvoja sestričina. Pa tudi jaz se ne bom tako dolgočasila, bom imela saj družino

ob večerih, ko odideš na sejo," je znova pričela Manica proseče.

"Zaradi mene stori, kar ti je drago", je odgovoril Tine in na glasu se mu je poznalo, da ni prav nič vesel novice, s katero ga je presenetila njegova soproga.

Minil je zopet teden dni in ko je Tine nekega večera prišel od dela iz tovarne, je sedela Anica v sobi. Hitela je svojemu bratrancu nasproti in molela svojo roko že od daleč, obenem je pa karajoče dejala: "Ti, ti Tine, od kar si odpotoval v metropolo pred tremi leti s svojo družino, ni nobenega glasu od tebe. Mislili smo že, da nisi več med živimi." Po kratkem molku je pa hitela dalje, še preden je mogel Tine odgovoriti na njen pozdrav: "Seveda se zdaj prav nič ne čudim, ko mi je Manica povedala, da živiš samo za tovarno in za tvoja društva in organizacije, kot jih ti imenuješ, da nam nisi pisal... Nak, takega moža bi že ne hotela imeti..."

"Omoži se, omoži," ji je segel poredno Tine v besedo, "in govorila boš lahko svojemu možu, kakšen mora biti; nikar ne delaj pridig, ker ne poslušam rad ženskih in župnikovih pridig." Po teh besedah je krepko stisnil Anici desnico in se obrnil proti svoji soprogi: "Manica, prinesi no večerjo, ker moram nocoj na sejo."

"Ej, ti pa tvoje seje", ga je prekinila Anica, "komaj si prišel domov, pa že odhajaš. Tri leta te nisem videla in govorila s teboj, pa niti prvi večer nimaš pol ure zame. Ti tiran ti, zakonski," je zaključila Anica, nabrala je ustnice v jezno šobico in pogledala ga koketno.

Tine ni odgovoril, ampak sedel je k mizi. Podprl je glavo, se zamislil in je pogledal predse, ko je Manica postavila večerjo na mizo. Zadržne Aničine besede so visele kot moreča mora v zraku. Anica je molčala, kateri se je poznalo, da ima že tri križe na hrčtu. Poznala je svojega bratranca, da njegove besede režejo kot nož, če mu ni kaj po volji. Sklenila je, da je boljše, če molči in da ga ne draži. V svojem srcu se je veselila, da ji ni odgovoril na njene zadnje besede. Manici je udarila rdečica v obraz. Bilo jo je sram pred Tinetovo sestričino, kajti še nikdar ni slišala Tineta govoriti s tako porogljivim glasom, od kar sta postala mož in žena, kot zljaj, ko je dejal svoji sestričini: "Omoži se, omoži, in govorila boš svojemu možu, kakšen mora biti." Ugibala je, kaj neki misli Anica o Tinetu, gotovo si domišljuje, da je neotesana klada, ki ne pozna nobene olike v ženski družbi, in molčala je.

Po večerji je Tine vzel klobuk, prijel je najmlajšega dečka, ki je štel komaj dobrih dva-

najst mesecev, ga dvignil v zrak trikrat do štirikrat in ga zopet postavil rahlo na tla. Obrnil se je proti svoji soprogi in ji zaklical: "Na svideenje, dragica," in že je bil zunaj pri vratih.

Minila sta več ko dva meseca po prihodu Tinetove sestričine. Že tri tedne po Aničinem prihodu je opazil Tine nekakšne spremembe v obnašanju svoje soproge, katerim ni polagal najmanjše važnosti. Včasih ga je soproga pazno pogledovala, kadar je prišel od dela domov, parkrat ga je celo vprašala v jutro, ko je odhajal na delo in če se je pozno vrnil od seje domov: "Tine, ali me še ljubiš?" Tinetu so se zdela taka vprašanja otročja, zaradi tega je redkodaj odgovoril, ali je pa rekel: "Neumnica, ne zastavljal takih otročjih vprašanj, saj si vendar že dosti stara". Prijel je za klobuk in je bil na potu v tovarno.

Neko noč je prišel zelo pozno domov. Ura na bližnjem cerkvenem stolpu je odbila že tri zjutraj, ko je stopal proti svojemu stanovanju. Bila je gorka pomladanska noč in zdelo se mu je, da nekdo sloni na oknu njegovega stanovanja in gleda na ulico. Pospešil je svoje korake in ko je prišel do zadnjega cestnega križišča, se mu je zdelo, da je okno prazno. "Kaj je bilo ali se je zmotil, ali so njegove oči že tako trudne, da več razločno ne vidi?" je vprašal samega sebe. Ko je prišel do hiše je preletel stopnjice in ko je potrkal na vrata, mu je prišla kot ponavadi odpirat njegova soproga. Pogledal jo je ostro v obraz in zdelo se mu je, da ima objokane oči. "Kaj pa ti je Manica?" je rahločutno vprašal svojo soprogo, "zakaj si plakala?"

"Nič ni, nič," je hitela soproga, "saj nisem jokala."

"V očeh ti čitam, da si jokala," je bolj trdo pripomnil Tine, ko je stopil v sobo.

"Motiš se Tine," mu je segla Manica v beseđe, "čitala sem pozno v noč, pa so mogoče oči zaradi tega rdeče."

Tine je bil truden, ob šestih zjutraj je moral biti zopet na nogah in odgovoril je malomarno: "Pa naj tvoje velja, truden sem in ne bom se prepiral s teboj, če si jokala ali čitala pozno v noč . . . Ne pozabi me poklicati ob šestih zjutraj," je pristavil po kratkem molku in se je pričel slačiti.

Par minut kasneje je Tine že ležal na postelji. Navada njegova je bila, da je kmalu zaspal, ko je legel k počitku. Zdaj pa ni mogel zaspati, dasiravno je mižal z očmi, da tako samega sebe prisili v spanec. Dogodki zadnjih dni so mu rojili po glavi. Več ko petdeset sodrugov je bilo aretiranih pri zadnji demonstraciji za splošno, enako, direktno in tajno volilno pravico. Med demonstranti in policijo je prišlo na Ringu da rabuke, pri kateri je bilo več sodrugov in policajev težko ranjenih. Družine aretiranih sodrugov trpe pomanjkanje, meščansko časopisje hujska, da naj sodniki nimajo milosti z

delavci, naj jim sodišča enkrat za vselej odkážejo mesto, ki jim gre. Prvi maj je pred durmi, v Praterju so napovedani veliki shodi, mogoče pride zopet do rabuke . . ." Kaj pa je tole?" je vprašal samega sebe, kajti zdelo se mu je, da nekdo po sobi hodi. Odprl je oči in v bleđi svitlobi, ki jo je razlivala mala lučica raz omare, je videl svojo Manico, da tiho stopa po sobi in da se bliža njegovi obleki. Videl je, kako je segla v en žep, pa zopet v drugega. Končno je iz nekega žepa privlekla košček papirja, nekaj časa je gledala nanj in segla je zopet v drug žep. "Kaj pa iščeš po mojih žepih . . . Manica?" je vprašal Tine in sedel na posteljo.

"Ah, kje pa sem?" je odgovorila Manica in glas se ji je nekoliko tresel, "ali sanjam, kje pa sem?"

"Neumnica, v sobi si in stikaš po žepih moje obleke", je glasno spregovoril Tine.

Tinetu se je zdelo, da se nekdo krohota v sobi, v kateri je spala njegova sestričina. Ali predno je bil na jasnem, če je slišal smeh v sosedni sobi, se je oglasila Manica in dejala z mehkim glasom: "No, ta je pa lepa. Ali sem postala mesečna, da tavam ponoči po sobi okoli?" in odšla je proti svoji postelji.

Tinetu so zdaj pričele oči nenadoma postajati težke in spanec, ki je preje bežal od njega, je silil vanj. Hotel je nekaj odgovoriti, ali predno so se mu zorale misli, ga je spanec premagal.

Ko je drugo jutro Tine vstal, je pregledal svoje žepe, če mu kaj manjka. Pazno je preštel denar, a našel je vse do vinarja. "Kaj mu je neki vzela?" si je zastavil vprašanje, "saj je dobro videl, da je imela neki košček papirja v rokah." Parna piščal je zatulila polsedmih. Tinetu se je mudilo, ob sedmih je moral biti v tovarni. Na mizi je stal zajtrk pripravljen, Tinetu pa ni bilo zanj. Hitro se je oblekel in je odšel prvokrat, kar je oženjen brez običajnega pozdrava v tovarno. Ko je stopal proti vratom, je opazil, da ga njegova soproga opazuje in da ji iz oči sije triumf. Tine ni imel časa ugibati, kaj ta pogled pomeni, ob uri je moral biti v tovarni. Stopal je hitro po stopnjicah nizdol, ponočni doživljaj mu ni šel iz glave. V tovarni, so mu misli vedno uhajale nazaj k njegovi soprogi, katero je videl, da mu je vzela košček papirja iz žepa. Sto vprašanj mu je rojilo po možganih, na katera ni dobil odgovora. Komaj je pričakoval večera, da parna piščal zatuli delopust. Tako hitro ni Tine še nikdar stopal domov in ko je prišel v hišo, je jemal kar po dve stopnjici. Vstopil je tako hitro v stanovanje, kot da ga je burja vrgla vanj.

Na pragu je obstal. Tam pri mizi je sedela njegova Manica in jokala. "Tine, odpusti mi, odpusti, vse ti povem . . ." in hitela mu je nasproti.

"Kaj naj ti odpustim dragica, če ne vem, kaj si grešila?" je poredno rekel Tine in jo prijel za roko in peljal k mizi. "No, zdaj pa le govori in sedi."

Manica mu je pričela z jokavim glasom pripovedovati, kako ji je njegova sestričina počasi zastrupila dušo, da je res verjela, da ji je Tine postal nezvest in da si je poiskal drugo izvoljenko. Sprva jo ni hotela poslušati, ker je imela trdno vero v Tineta, končno je pa trajni sugestiji podlegla, ko ji je Anica dan za dnem govorila, da noben mož ne izostaja tako pozno v noč od doma, če le količkaj ljubi svojo ženo, in da seje strokovne, gospodarske in politične organizacije služijo le za ščit, ker nobena seja ne traja do dveh, treh ali celo do štirih zjutraj. Pripovedovala ji je, da je bila že tudi ona odbornica pri ženski organizaciji, seje so pa kvečjem trajale le do desetih zvečer. In ko je Manica od nje zahtevala dokaze za njene trditve, ji je Anica sugestirala, da naj ponoči preišče njegove žepa, ker so zaljubljeni možje pozabljivi in da mogoče najde v žepih dokaze za njene trditve. Ubogala jo je in sinoči je prvičkrat stikala po Tinetovih žepih. Našla je listek, na katerem je bil napisan naslov s priimkom in brez krstnega imena. Ta listek mu je vzela iz žepa, ko jo je Tine vprašal, kaj išče po njegovih žepih. Še predno je Tine zjutraj vstal, je nesla listek Anici, da ga čita. "Vidiš, zdaj pa poznaš tvojega lisjaka," ji je rekla Tinetova sestričina. Krstno ime je izpustil, da ga ne ujameš, če pride listek tebi slučajno v roke. Le počakaj, da odide na delo, pa pojdeva na Mariahilferico in prepričaj se sama, kako te ta potuhnjenec vodi za nos."

Sli sta na Mariahilferico in našli sta hišo. Bila je velika stavba, skoraj palača, bil je hotel, ki je imel livriranega vratarja. Pokazali sta mu listek in ga vprašali, če je gospodična doma. Vrtar se je zasmel, tako da je Manica postala vsa zbegana in ni vedela kaj bi rekla, Anica je pa hitro dejala vratarju: "Oprostite gospod vratar, če ni gospodična, je pa gošpa." Zdaj se je vratar šele smejal tako, da so mu solze silile v oči. Manice je bilo sram, da bi najraje videla, da se zemlja odpre in jo požre. Vrtar ju je nekaj časa gledal pomilovalno, in spregovoril je z resnim glasom: Gospod je poslanec in vdovec in ima samo enega sina,

ki študira medicino. Tudi služabnice nimata in zaradi tega stanujeta v hotelu."

Manici je po teh besedah skoraj prišlo slabe, Anica ji je pa poredno šepnila v uho: "Če nisva zdaj ujeli tvojega lisjaka, ga ujameva prihodnjič."

V Manici je vzkipela jeza, potegnila je Tinetovo sestričino za sabo in ji rekla: "Še danes se pobereš od nas, če ne, povem Tinetu vse do pike, da bo vedel, kakšno fino sestričino ima, ki ga obira in obrekuje za njegovim hrbtom."

"Naredi, kar hočeš," ji je odgovorila Anica. "Pri taki Urši kot si ti, ne ostanem več na stanovanju, ki ima zalimane oči in se da od svojega moža vleči za nos . . . Ha, ha, ha," se je zakrohotala in je izginila po Mariahilferici proti Ringu. Manica je stopila na prvi tramvajski voz in se odpeljala domov.

Tine je poslušal, okoli usten mu je igral poreden usmev. "Saj sem vedel, da bo vrag, če pride ta proketa vlačuga . . ." Po kratkem molku je pa znova pričel: "Vidiš Manica, to je dober nauk zate . . ."

"Ali mi odpustiš Tine?" mu je segla v besedo Manica in pogledala ga je proseče.

"Če ti odpustim, vprašaš neumnica, saj nisi nič žalega storila", je mehko odgovoril Tine in jo pritisnil k sebi. "Šola je bila zate, šola . . ."

"Ali motim?" se je odglasila Anica na pragu, ki je ravnokar tiho vstopila in gledala ta prizor.

"Prav nič sestričina," je odgovoril Tine s posebnim naglasom. "Kar sedi in povej, kaj imaš na srcu."

"Po slovo sem prišla Tine," je rekla Anica, danes zvečer odpotujem ob desetih domov.

"Prav nič te ne zadržujem," je rekel poredno Tine, "in srečno pot ti želim še povrhu, da se vlak ne prekucne v jarek, ker ne želim, da taki trpe, ki so pravični." Vstal je in ji pomolil desnico.

Anica je pobledele, razumela je zbadljivko, ki je bila sicer vljudna ali ostra, da je rezala v srce. Dotaknila se je njegove roke s konci prstov in rekla: "Z bogom." Odšla je v svojo sobo in deset minut kasneje je stopala s svojim kovčegom v roki po stopnjicah nizdol. Tine se je oörnil proti svoji soprogi in rekel: "No, zdaj bo zopet mir v hiši . . . pa tudi izpovedovati se ti ne bo treba več Anica . . ."

Is prijaznosti "New Majority".

Ku Klux Klan.

Pariška komuna.

K petdesetletnici 1871—1921

Pol stoletja je preteklo od dnevov Pariške komune — pol stoletja boja.

Kako kratka doba je petdeset let — a kako velika je izza časa one kolosalne tragedije v Parizu leta 1871., ko si je proletarijat prvič osvojil vlado. V kratki dobi petdeset let je videlo človeštvo zmagovito proletarsko revolucijo v eni največjih držav na svetu. Pariška komuna je bila začetek — sovjetska Rusija je nadaljevanje.

V današnjih prevratnih časih, ko se maje in poka ves kapitalistični svet, je brez malega zanemarljen spomin na junake, ki so padli v Parizu pred petdesetimi leti, dasi imajo branitelji Pariške komune zasluge, ki morajo biti nesmrtni. Komuna v Parizu je važna postaja na potu napredka. Komunardi so prispevali material za novo bodočnost in faktično so odprli vrata, skozi katera mora iti socialna revolucija naših dni, ako hoče doseči svoj cilj.

Pariška komuna je pionir v revolucionarnem gibanju proletarijata, in sicer dober pionir, če pomislimo, kako slabo so bili pariški delavci pripravljani za vlado in ohranbo svoje vlade. Zgodovinar Lissagaray imenuje Pariško komuno "barikado, kateri ni bila dana prilika, da bi se bila spremenila v vlado". Lavrov pa pravi, da je bila komuna blede zarja prve proletarske republike.

Karl Marks je v svoji knjižici "Civilna vojna v Franciji" postavil komunardom večni spomenik kakor mora biti večni spomin na junake velike proletarske revolte. V tem svojem kratkem toda temeljitem delu je začetnik znanstvenega socializma obdelal fakta tako izvrstno, da bi se morali iz tega dela danes učiti vsi tisti, ki razumejo, da so boji iz preteklosti dobra šola za bodoče boje, ako se hočemo izogniti napakam.

Marks je smatral dogodke tistih dni — francosko-nemško vojno in Pariško komuno — za važen faktor, ki ima odločevati v političnem razvoju v bližnji bodočnosti. Ustanovitev združene Nemčije sredi Evrope ni mogla ostati brez vpliva na ves svet. Marks je zaključil, da fundamentalna dejanja, ki imajo spremljati novo državo — Nemčijo — v tedanji svetovni politični sistem, morajo pokazati, kakšne učinke in neizogibne posledice bo imel ta dogodek. Prvi fundamentalni čin je bil frankfurtski mir leta 1871. in ta mir je zadostoval Marksu, da je lahko videl učinke in posledice. Bismarck, ki je diktiral mir Franciji, je pogazil stoletno pravilo narodnosti v mirovnih pogodbah in anektiral dve francoski provinci. Ko je Marks to videl,

je zapisal v omenjeni knjižici preroške besede: "Zgodovina se bo maščevala (nad Nemčijo) ne toliko zaradi teritorija, ki je zdaj odtrgan od Francije, temveč zaradi zločina, da so zopet oživiljenje stare metode osvajanja v drugi polovici devetnajstega stoletja".

Kako temeljito so se izpolnile te besede! Padec nemškega cesarstva je že bil spočet v padcu francoske monarhije leta 1870. Nemško cesarstvo se je porodilo ob porazu monarhistične Francije in Bismarckova Nemčija je toliko časa militarizirala sebe in svoje sosede, da je končno moralo priti do izbruha, katerega je napovedal Marks in ki je prišel 43 let pozneje — leta 1914.

Te dogodke omenjamo zaradi tega, ker je Pariška komuna tako tesno spletena z njimi, da jo je nemogoče ločiti od njih. In rdeče niti zgodovine jo vežejo tudi z današnjimi svetovnimi dogodki.

Komuna se je porodila med vojno — kakor se je ruska revolucija. Vojna med Nemčijo in Francijo leta 1870. seveda ni bila svetovna, zato tudi njeni odmevi niso bili tako veliki. Revolucija v Parizu je izbruhnila v času, ko je ležala Francija razprostrta pod nogami pruske armade. Prvič v zgodovini modernega proletarijata so delavci osvojili vlado. Ampak prvi delavski vladi ni bilo usojeno, da bi se bila obdržala. Zadušena je bila v krvi in masakrih, kakršnih do takrat še ni bilo v nobeni civilni vojni. Na tisoče delavcev je bilo pobitih in poklanih. Tisti socialistični delavci, ki so ostali živi, so pa bili vrženi v zapor ali izgnani na tuje. Francoska buržvazija, ki je bila brez moči proti zunanjemu sovražniku, se je vrgla s furijo tigra na revolucionarje, zadušila njihovo gibanje in hotela je iztrgati zadnjo koreninico socialistične misli iz delavstva tudi potem, ko je komuna že padla. Medtem pa, ko je bila komuna pokopana v krvi, se je dvigala imperialistična Nemčija v največjem blišču, kakor da je zgrajena za vse večne čase... Kak kontrast med dnevi petdesetletnega razdoblja! Takratni zgodovinarji so malone prezrli Pariško komuno (in to delajo še danes) kot majhno, mizerno epizodo, kaprico zgodovine, ki ne zasluži drugega, kakor da se osmeši. Edini Marks z ožjim krogom svojih pristašev je vedel, da je Pariška komuna predhodnik velike dobe, ki pride, in da združena Nemčija ni bila postavljena na Petrovo skalo kakor se je bahal Bismarck s svojimi militaristi. Danes vidimo, kako so se izpolnile Marksove besede. Pariška komuna je imela živo seme, ki je kliko pod razvalinami prve prole-

tarske vlade, prišlo na dan in se razširilo po vsem svetu ter obrodilo prve mogočne sadove, dočim je imelo nemško cesarstvo takoj ob svojem porodu gnilo sredico — zapisano je bilo kratkemu življenju in nikdar več ne vstane iz groba.

Debelo knjigo bi treba napisati, ako bi hoteli opisati vse podrobnosti Pariške komune; poseči bi treba par desetletij nazaj in se seznaniti z gibanjem francoskega proletarijata, ki je imelo več struj, pred vojno s Prusijo, iz katerega se je izcimila drzna akcija pariških delavcev, da so okupirali Pariz.

Zadovoljiti se pa moramo s kratkimi vrsticami.

Ko je bila Francija premagana pri Sedanu, kjer je tudi izgubila svojo armado, je padla francoska monarhija. Cesar Napoleon je pobegnil. Dne 4. septembra 1870. je bila v Parizu proklamirana republika. Nova vlada pa ni bila v rokah delavcev, pač pa je ostala v rokah parlamenta, ki je obstojal iz predstavnikov buržvazije in starih oblasti. Prva naloga republiške vlade je bila, da rekrutira nove čete za obrambo dežele, predvsem Pariza. Toda čete so morale priti iz delavskega razreda in tako se je mobilizirala ljudska garda, ki je štela okrog dvesto bataljonov in katere pretežna večina so bili delavci. Na ta način so prišli proletarci do orožja. Kautsky piše, da je imela ljudska garda okroglo 400,000 mož ob času, ko so Nemci oblegali Pariz, in od teh je bilo 300,000 delavcev, to je rekrutov, medtem ko je bilo le 100,000 regularcev. To je oplašilo buržvazne voditelje republike, ki niso radi videli orožja v rokah delavcev. Oboroženi delavci so pomenili oboroženo revolucijo in zmago Pariza nad pruskimi osvojevalci. Ampak ta zmaga bi bila obenem zmaga delavcev nad buržvazijo v Franciji. In zgodilo se je — in sicer ne prvič in ne zadnjič — da je buržvazija rajši videla zmago sovražnika kakor zmago delavstva v svoji državi. Francoska buržvazija se je bolj bala francoskih delavcev kot pruskih vojakov. Predsednik Thiers je torej oviral ljudsko gardo, kjer je mogel, namesto da bi jo bil usposobil za boj proti Nemcem. Nemci so oblegali Pariz 131 dni in v tem času bi se bila nova francoska vlada lahko pripravila na ofenzivo in prodrla skozi sovražno črto, kajti Nemci niso imeli nikoli več ko polovico toliko vojaštva kolikor je štela ljudska garda. Toda Thiers se je rajši podal Nemcem in Pariz, ves izstradan, je kapituliral 28. januarja 1871.

Sramotna kapitulacija Pariza je bila signal za civilno vojno. Vojaki ljudske garde so videli, da jih je vlada izdala, samo da je dobila mir — mir, ki je stal Francijo Alzacijo in Loreno in pet milijard frankov odškodnine. Pariz je ostal oborožen — delavci niso hoteli dati orož-

ja iz rok. Videli so izdajstvo in hoteli so se varovati proti novemu izdajstvu: vpostavljenju monarhije. Dne 8. februarja so se vršile volitve za narodno skupščino in zmagala je buržvazija. Skupščina je zborovala v Versaillesu. Prvo delo Thiersove vlade je bilo, da razoroži pariški proletarijat, katerega niti zmagoviti Nemci niso mogli razorožiti. Ljudska garda se je uprla temu koraku vlade in je izvolila svoj centralni odbor. Dne 18. marca 1871. je vlada poskusila vzeti ljudski gardi topove, a ni se ji posrečilo. Napadalcji so bili odbiti in še tisto noč je vlada pobegnila v Versailles. V Parizu je bila proklamirana komuna.

Versaillska vlada je takoj napovedala vojno revolucionarnemu Parizu in na koga se je obrnila za pomoč? Na Bismarcka! Sovražnica Prusija je naenkrat postala zaveznica francoske buržvazije, ko je bilo treba udariti po francoskih socialistih. Bismarck je pomagal buržvaziji najprvo s tem, da je v pogodbo premirja postavil točko, da se morajo volitve za francosko narodno skupščino vršiti v osmih dnevih po kapitulaciji Pariza. Na ta način se ni mogla vršiti nobena volilna kampanja in zmagala je buržvazija. Zdaj pa, ko je bil Pariz v rokah revolucionarjev, je Bismarck takoj izpustil francoske ujetnike, da so se hitro vrnili domov in pomagali versaillski vladi potlačiti komuno.

Ko si je pariški proletarijat osvojil mesto in ustanovil komuno 18. marca, so bile volitve dne 26. marca na podlagi splošne volilne pravice. Izvoljenih je bilo 73 članov komune, med katerimi je bilo trinajst socialistov, spadajočih k prvi internacionali, dočim je ostalih šestdeset pripadalo raznim drugim političnim strankam, ampak vsi so bili delavci, navdušeni za komuno. Komuna je bila obenem zakonodajna in eksekutivna. Delavec Theisz je upravljal pošto, katero je reorganiziral tako izvrstno, da so nekatere njegove reforme ostale še potem, ko je komuna padla. Povišal je plače uslužbencem, skrajšal delavnik in on sam je delal ravno toliko ur in prejemal ravno toliko plače kakor drugi delavci. Kovarna denarja je bila v rokah kovinarja Carmelinata, dočim je trgovski pomočnik Jourde vodil komisijo za finance tako spretno, da so celo buržvazni zgodovinarji morali priznati sposobnosti vodilnih komunardov v administrativnih poslih. — Stalna armada je bila odpravljena in zamenjana z "oboroženim ljudstvom". Vsi člani komune od prvega do zadnjega so imeli navadne delavske plače. Javne funkcije so prenehale biti privatna svojina hlapčonov centralne vlade. Ne samo občinska uprava, temveč vsa iniciativa je prešla v roke komune. Cerkev je bila ločena od države in vsa cerkvena posestva so imela pripasti komuni. Višje šole in vsi vzgojevalni zavodi so bili odprti vsem slojem z enakimi pravicami. Sodniki so se imeli voliti in biti odgovorni komuni. Dalje je ko-

muna razglasila, da je privatna lastnina odpravljena in da so vsa dobra skupna last ljudstva. Enak sistem se je imel raztegniti na vsa druga industrijalna središča Francije. — Komunardom se ne more očitati najmanjša korupcija. Kljub neizmerni bedi, v kateri se je nahajal Pariz iza trimesečnega obleganja, se delavci niso dotaknili denarja v državni banki.

Komunardi seveda niso udeležili svojega programa, ker niso imeli časa ne priložnosti. Pariška komuna je živela samo dvainsedemdeset dni. Ves ta čas so delavci s puško v roki branili svojo vlado. Kapitalistični svet, ki se je prav takrat začel zavedati svoje moči, je z nepopisnim sovraštvom gledal na eksperiment v Parizu. Komunardi niso imeli prijateljev niti zaveznikov zunaj Pariza, razun peščice socialistov v Nemčiji in Londonu, ki jim pa niso mogli pomagati. Delavci v splošnem se niso zavedali, kaj se godi v Parizu.

Buržvazija je pobila mnogo delavcev. Komunardi so v reprisalijah ubili nekaj državljánov, katere so držali odgovorne za varnost svojih tovarišev. Ljudska garda, ki je bila izprva hrótenica revolucije, se je pričela tajati in med njenimi voditelji je postalo nesoglasje. Od 160.000 mož, ki so prve dni podpirali komuno, se je samo okrog 30.000 ljudskih gardistov udeležilo zadnje bitke na barikadah, ki je trajala osem dni. Dne 21. maja 1871. so čete versailleske vlade udrle v Pariz in tedaj se je začelo strašno klanje pod vodstvom generala Gallifeta. Teden dni pozneje (28. maja 1871.) so padli zadnji brambovci na višinah Bellevilla in Menilmontanta. Pariška komuna je izdihnila in buržvazija je triumfirala. Približno 17.000 komunardov je obležalo mrtvih pod barikadami.

Ampak to še niso bile vse žrtve. Ko so zmagovite buržvazne čete, katere je vodil general Gallifet, osvojile zadnjo postojanko komunardov, je pričel masaker, čigar primero je treba iskati v časih Sule, Antonija in Oktavija v starem veku, kakor pravi liberalen zgodovinar Fiaux. Moški, ženske in otroci so padali pod krogli in bajoneti buržvazije; dva tedna je trajalo grozno klanje in pomorjenih je bilo okrog 40.000 oseb, na tisoče je pa bilo izgnanih na tuje.

To je kratka zgodovina Pariške komune.

Komuna je padla — kakor je padla sovjetska republika na Ogrskem in kakor padajo delavske postojanke v Ameriki in povsod — zaradi kompromisa. Kakor hitro delavci kompromitirajo svoje revolucionarne principe, tedaj je zastoj vsaka njihova zmaga. To je veljalo od nekdaj, velja danes in bo veljalo v bodoče. Pariški delavci sicer niso pričakovali čudežev od njihovega prvega eksperimenta, toda poraz buržvazije ni bil izključen, če bi bili voditelji komune manj demokratični z buržvazijo in manj radodarni s priborjeno svobodo napram onim, ki so bili pozneje njihovi krvniki.

Napake — kakršne so že bile — komunardov so dobra šola za današnje čase in bodoče. Za Pariško komuno predstavlja sovjetska Rusija drugo fazo velikega proletarskega eksperimenta. Dali se je Rusija kaj naučila iz zmotne prve komune modernega časa, bo pokazala bodočnost. Upamo, da se je. V petdeset letih od Pariške komune do sovjetske Rusije je zaznamovan velikanski napredek. Komuna je bila majhna in slaba — kakor muha proti sedanjemu ruskemu orjaku. Danes se ves proletarski svet zaveda velike važnosti ruske revolucije, medtem ko se to ne more reči o proletarijatu pred petdeset leti.

Zavedno delavstvo po vsem svetu se s spoštljivostjo spominja komunardov, pionirjev socialne revolucije. Francoski proletarijat je pred nekaj dnevi dostojno proslavil njihov spomin z mirnimi demonstracijami na razvalinah stare trdnjave Saint Denis v Parizu, kjer so junaško padli boritelji za pravice delavstva. Toda petdesetletnica Pariške komune je bila najsijajnejše proslavljena v sovjetski Rusiji — ravno ob času, ko je protirevolucija hotela dvigniti svojo belo glavo v Kronštatu. Rusija! Dežela največjega nazadnjaštva in tiranstva v onem času, ko je v Parizu plapolala 72 dni rdeča zastava! Rusija danes deli smrtne udarce krvnikom Pariške komune, maščuje jo in izvršuje njeno misijo. Taki so kontrasti časov!

Junaški delavci, ki so padli pred petdeset leti na barikadah v Parizu, niso padli zastoj. Njihov duh še živi in bo živel, dokler bo zmisel za pravico na svetu.

Slava njihovemu spominu!

Slepci.

Ivan Molek.

Slepci Marko, Joško, Janko in Dako in slepki Katuza in Januza so zablodili s ceste v gozdu in iščejo izhoda iz goščave na staro pot. Težka je njihova situacija; imej usmiljenje z njimi, o čitatelj!

Janko (napol sedi in napol leži truden na mahu). Megla je. Slišim jo. Rosa je na moji roki. V dvojni temi smo. Zdi se mi, da smo v kadi in edino nad nami je izhod.

Joško (sedi na panju in grize listje). To je tudi moja misel. Grampava je bila stara cesta, vsa razgažena in razkolovožena, ampak dobra je bila. Kako jo je škoda!

Katuza (naslonjena ob deblo). Kam gremo?

Joško. Ne vprašuj, sestra. Gremo in mrdamo — pa je.

Dako (leži na kupčku gnilega listja). Pravzaprav ne gremo, samo mrdamo.

Janko. Ne kritiziraj, Dakič! Ali ti kaj bolj vidiš ko mi? Z nami so te nesle noge in z nami vred poslušaj stare gabre. Jaz na primer natančno slišim, kako raste mah pod mojim sedalom. Taki smo . . .

Katuza. Snoči, ko sem spala na mahu, se mi je sanjalo, da smo se izvlekli iz te drage na klanec, na lep grič in, oh, videli smo vse: zlato solnce je sijalo nad nami, pisana polja so ležala pod nami, bele ceste, oh!

Dako (vzdihne). Meni se nikoli ne sanja kaj lepega!

Joško. Meni se pa bi, če bi kaj pomagalo. — Proč s tem! Govorimo rajši o izgubljeni poti, katero smo napravili, mi nesrečni in čudni ljudje. Čisto primrznili smo, kakor da so nam odpovedale noge v zgibih. Meni se sanja, da nas je treba naviti kakor uro in potem bomo spet romali od postaje do postaje izmučeni, razšklepetani in razšvaplni. Bogme bomo . . . Vsi prnjavi se odvehemo skozi goščo, katere bi se radi ognili, tipali bomo in natanko poslušali in sleherni mostec si dobro otipljeno od spodaj in zgoraj, če morda ni kaj vode pod njim; ako je voda — nazaj procesija! A jaj!

Janko. Nerad poslušam to govorjenje. Najrajši te poslušam takrat, kadar molčiš, Joško, in tebe tudi, Dako. Vajin molk dobro slišim . . .

Katuza. Kam gremo?

Dako. Kje smo?

Joško. Neumno vprašanje in odgovor ne more biti boljši. Nikamor ne gremo! Tu smo.

Dako. Čuj, ti mrdonja, kdo je kriv, da smo tu?

Katuza. Da, kdo je kriv?

Joško. Drugo bedasto vprašanje. Mar smo mi krivi?

Janko. Ako nismo vsi krivi, potem ni krivca med nami. Vsi ali nobeden — to je moje stališče. Pa čemu to? Naš svet bi bil veliko toplejši in poln lepih melodij, če bi si delili napake brez očitanja in protestov. Pomisli, kaj bi bilo, ako bi si recimo danes napovedali vojno in se razkropili? Kdo nas bi vodil?

Dako. Kdo nas zdaj vodi?

Joško. Zopet čudno vprašanje. Ali ne vdimmo drug drugega?

Dako. Gotovo — zato pa smo zablodili v volčjo drago, hahaha!

Katuza. Tiho! Zdi se mi, da slišim stopinje. Dračje poka.

Marko (v gošči). Juhu!

Vsi. Juhu!

Marko (prilomasti ves opraskan iz gošče; za njim Januza). Vražje kopinje, kako me je ogreblo!

Januza. Saj ni kopinje, Marko, brinje je.

Marko (vzdigne okovano palico). Kaj veš ti, donda? Siliš se, da pot kažeš, pa si človeku samo še v napotje. Kopinje je!

Januza. Oprosti, Marko, kopinje je.

Katuza. Preveč je trnja v tej dragi.

Marko. In ti, čmerda! Kaj nam piskaš o trnju, kakor da bi bila to naša največja nesreča? Trnje je bilo in bo.

Katuza. Ne zameri, Marko, samo tako se mi je izmaknilo z jezika.

Joško. Kaj sta našla, Januza?

Marko. Mene vprašaj. Našel sem pot, kateri se pa ne pozna več, da je pot; stara je in zaraščena, ampak dobra, in to je naša pot.

Vsi. Kam drži?

Marko. To ni zdaj vprašanje. Glavno je, da gremo na novo staro pot.

Janko. Dopade se mi taka pot. Izkušnja nas uči, da nove poti niso zanesljive. Stara pot — najboljša pot.

Januza. Zelo primerna pot. Zatipala sem pod listjem kolovoznico. Jaz vem, kaj je kolovoznica.

Joško. A veš?

Marko. Kolovoznica bo naša vodnica.

Katuza (tleskne z rokami). In na hrib nas pripelje!

Marko (zaškrtla). Ne na hrib! Kako grd jezik imaš, Katuza! Kdo bo na naša stara leta lazil po hribih? Spodrneš, padeš in se zavalíš v dražuljek — in kaj potem? Naša pot drži na ravan, in ti, frfra, če nočeš z nami, poberi svoje

prnje pa pojdi na Klek! Dodijaš mi in nič te ne bomo pogrešali, kajne Jankič.

Janko. Amen na vse večne čase.

Dako. To pa že ni prav!

Marko. Kaj pa že ni prav?

Dako. Ni prav, da podimo svojce od sebe.

Joško. Zapovedano je, da moramo držati in tipati skupaj. Vsakdo ima kak dar, ki ga nima drugi; mi smo kakor pevci na koru: nobenega ne sme manjkati, ker drugače ni harmonije. To je tako jasno kakor tema! Zato vam pravim: Ne bodimo izbirčni s stezami, dokler nimamo široke ceste! Vsaka pot je dobra, pa naj bo še tako grampava, preraščena in bodeča. Zatipljimo jo. Jankič naj posluša bukve, in romajmo. Prepustimo se poti, kajti, o mili moji, kdo izmed nas ve, kje smo?

Katuza. To je jasno kakor noč!

Dako. Ali si slišala luno, Katuzica?

Januza. Prepustimo se poti, dobro — a če nas pripelje na hrib?

Marko. Molči, švaplja! Ako nas pripelje v breg, boš švaplala nazaj brez vodnice kolovoznice.

Dako. Čudna so naša pota!

Janko. Zakaj?

Dako. Na hrib ne smemo, nazaj ne vemo, samo mrdamo tod po gošči brez cilja in smotra. Želel bi, da v tem trenutku spregledamo in se ogledamo, kako izgledamo — čeprav je želja nespametna.

Marko. Čmerde! Imeli ste cesto, pa ste jo zafrčkali in zdaj —

Dako. In ti? Kje si bil ti, ko je zmanjkalo ceste? Ali nisi bil spredaj s tvojo okovano pa-

lico?—In ti, Janko? Mar nisi natanko poslušal in slišal polžev, ki so nesli hišice, pa si jo mahnil za njimi? Ali nisi slišal kloščev v listju onkraj grabna, v katerem smo se vsi znašli? Meni je prav: izpovejmo si grehe!

Janko. Vsi smo krivi ali nobeden! To je moje stališče. Kaj bi to! Zdaj je vendar vprašanje, da gremo s kolovoznico, in ne, kam pridemo. Proč s tem krnjavsanjem! Januza, vodi nas!

Marko. Naka! Jaz bom vodil! Januza je morda našla kolovoznico — toda pot sem odkril jaz, čeprav ne slišim tako dobro kot Jankič, ki čuje luno in mavro. Ampak jaz znam tipati.

Januza. Meni je vseeno, kdo vodi.

Katuza. Meni tudi.

Joško. Meni tudi. Saj vem — da pridemo spet nazaj sem.

Marko. Torej v vrsto in drug drugega držite za prnje.

Janko. Jaz bom drugi. Natanko bom poskušal, Marko naj pa tiplje.

Joško. In ko pridemo do mosta — če pridemo — ne pozabimo pasti na kolena in se prepričati, če je voda pod njim.

Janko. Jaz slišim vodo že od daleč. Ne brbraj!

Katuza (Dakotu: potih). Joško govori tako pametno. Rada bi ga videla, kakšen je!

Dako (vzdihne). Oh, zakaj se nisem oženil, predno je prišla ta nesreča! . . .

Vsi (izginejo v gošči. Za njimi žvižgajo kosi in se derejo šoje).

Triumf dela.

O naši lastni zadevi.

Iz urada tajništva J. S. Z.

Slovinci menda že po naturi ne skačemo z ekstrema v ekstrem, temveč lezemo pri vsakem koraku napredka iz klerikalne in liberalne indiferentnosti kakor polž v neke vrste dobrovoljno ohlapljenost, v nekakšno duševno in materialno gostoljubnost, ki odgovarja prav lahko poprečni humanitarnosti, ki pa ni prav nobeno spričevalo energije, odločnosti prepričanja in moralne korajže za stvari, ki smo jih spoznali za dobre in za katere se je treba potegniti, jih proučiti in delati zanje z vsemi silami kjerkoli.

Za slovenske socialiste v Ameriki nastaja vprašanje, kako dolgo še tako?

Ali je v nas sploh kaj takega materiala, ki bi nas izlečil tega flamingo-izma te duhovne neziravitosti in tromosti?

V zadnjih dvajsetih letih smo bili slovenski zavednejši delavci v Ameriki na delu kot mravlje — za koga? Za socializem, seveda! Tako smo rekli; v resnici smo pa gradili nove podporne Jednote in Zveze in čistili v njih graft in reakcijo. Pomagali smo ustvarjati kulturna, prosvetna in ne vemo kakšna vsa druga društva še. Organizirali smo "rdeči križ", pri tem smo pa zanemarili svojo bojovno organizacijo — politično infanterijo, kavalerijo in artelerijo, to je socialistično armado, ki bi je razredni boj, in ki ima prej ali slej postati odločilna sila v tem boju. Na vseh straneh smo bili s svojimi silami na razpolago, ne glede kako bo z našo lastno zadevo. Seveda, razmere so bile take, in socialisti se ne smejo umikati razmeram, temveč jih morajo spoznavati in se proti njim bojevati. To je potrebno za nadaljni socialistični razvoj.

Tako smo modrovali in delali, popolnoma v zavesti, da to delo ni cilj samemu sebi, ampak odvajanje in čiščenje zaprek, ki so bile na poti. Kako naj bi socialisti sploh drugače mislili? Saj podporne organizacije socialistom, ki verujejo v družabni preobrat iz temelja, ne morejo biti cilj, ampak le mimoidoče postojanke v človeški družbi, ki opravljajo delo rdečega križa, delo, ki spada v okvir reform in ne družabnega preobrata. To smo vedeli in si zapisali na rokav.

Minulo je nekaj let, in danes se brez pretiravanja lahko konstatira, da je glavno organizatorično in drugo delo v Jednotah in Zvezah opravljeno; to se pravi očiščene so grafta in elementom s prevelikim sebičnim inštinktom so korita zaprta. Sedaj bi imel priti čas za ustvarjanje bojovne organizacije, tisti čas, o katerem smo računali, da pride in da nam poplača tisto delo, ki smo ga vršili pri Jednotah, Zvezah in pozneje tudi pri republičanskem združenju.

Ali je tisti čas tukaj? Ali je kje kakšno znamenje, da bojovna organizacija jugoslovanskega proletarijata v Ameriki narašča, kakor smo mislili da bo? Nič podobnega ne!

V enih prejšnjih številkah Proletarca smo že konstatirali, da je "RDEČI KRIZ" ameriških Slovencev 99 krat jači kot pa je njihova bojovna organizacija-Jugoslovanska socialistična zveza. In ker je temu tako, morajo logično slediti tile zaključki: Ali smo postali slovenski socialisti v Ameriki oportunisti, pa smatramo, da so nam postale Jednote in Zveze cilj, ali pa si misli širše članstvo raznih podpornih Jednot in Zvez, da smo socialisti pač dobri za čiščenje grafta in čuvaji rednega poslovanja pri teh podjetjih, da pa nimamo, kar se socialističnega modroslovja in organiziranja bojovnih organizacij proletariata tiče, nanje nobenega vpliva.

Če prav je morda oboje resnica, je za nas socialiste vendar važno, da vemo, kje je glavni vzrok našim neuspehom. Poznavajoči indiferentnost poprečnega članstva bodisi katerekoli Jednote ali Zveze napram kakršnikoli akciji, lahko brez pretiravanja trdimo, da je poprečno članstvo ene ali druge podporne organizacije z razmerami zadovoljno, kakršno so, in da pri njemu ni iskati nobenih preračunjenih motivov, ki bi kazali, da jih odvajajo od organiziranja v bojovne organizacije, če bi bile za njimi energične bojovne sile. Iz tega sledi, da pade vsa odgovornost za nezadostno razvitje bojovne organizacije na nas same. Naše prizadevanje ni bilo tako, kakršno bi moralo biti.

Res je, da v vojnem času te gonilne sile niso mogle razviti socialističnega gibanja tako, kakor bi bilo želeti, in da je bilo v tistem času ljudstvo opojeno z narodnostno ideologijo; toda te vojne razmere so za nami. V Evropi so se izvršile v nekaterih krajih velikanske družabne izpremembe, v drugih so pa na potu, da se izvrše, mi se pa še vedno krečemo, kakor da se v svetu ni ničesar izpremenilo in da tisto, kar se je izpremenilo, nima prav nobenega vpliva na Ameriko, kakor da se je vsled teh svetovnih dogodkov razredni boj skrhal, namesto poostiril.

Današnje razmere zahtevajo konsolidiranje socialističnih sil vsepovsod; učvrstitev discipline in podrejenost vseh kulturnih in prosvetnih del v področje socialistične organizacije.

Tukaj ne gre za mednarodna vprašanja, ne gre za razvozljanje vprašanj, o katerih razpravljajo danes razne frakcije socialističnega gibanja po svetu — o tem bomo govorili na našem zboru! — ampak gre za navadne, vsakdanje re-

či, da se izvlečemo iz oportunističnega močvirja, v katerega smo zagazili po razmerah v vojni in da si pridobimo nazaj socialistično ime, ki smo ga zapravili.

Pri tem seveda ni treba misliti, da bi moral vsak sodrug zapustiti pri raznih organizacijah svoja mesta. Nikdar ne! Treba je le gledati, da se bojovni organizaciji Jugoslovanski socialistični zvezi pomaga kjerkoli! Tudi ni potreba določati časa, kdaj mora biti to delo opravljeno — ampak opravlja naj se, in ko bo prišel čas, bo delo opravljeno. Ne bo pa opravljeno to delo, če se ne bo opravljal. Naša prokleta dolžnost bodi, da postanemo svoj lastni magnet, ki naj privlačuje k nam druge, ne pa narobe, da nas potegne k sebi vsak magnetček in nas izkoristi v svoje namene.

Jugoslovanska socialistična zveza potrebuje kooperacije. Konstatirano je že bilo enkrat preje, da se ta kooperacija v nekaterih krajih manifestira. Toda naša aktivnost se mora razviti v vse kraje, na vseh mestih, kjer imajo podporne Jednote in Zveze svoja društva. Kdor ima odgovornejše mesto, ta razvije za svojo bojovno organizacijo ložje večjo aktivnost. Naše govornice, ki smo jih bili navajeni stresati celo v pričo nesocialističnih elementov, tako da smo jim dajali potuho, češ, "kaj pa hočeš, če se noče organizirati, pa se noče, prisiliti ga ne moreš" — moramo zamenjati takole: "pridobiti je treba vsakega, kdor nima glave samo za to na vrata, da obeša najno svoj klobuk, če ne na en način pa

na drugi, ako ne s tem prizadevanjem, pa s kakim drugim.

Razredni boj je tukaj, in če se ne prizadevamo, da indiferentne delavce pridobimo za socialistični nazor s "siljenjem", se pravi to podleči volji tistih, ki se nočejo dati "siliti". Z drugimi besedami: tisti delavec, ki noče sprejeti socialističnih nauk, ki se noče organizirati gospodarsko in politično, prisiljuje vse druge, da se drže nollens vollens, v praksi ali pa v teoriji kapitalističnih nazorov; prisiljuje, da se podaljša življenje kapitalističnega sistema, ki mu ga osigurava balast indiferentnih delavcev in bebecv! Boj za nove nazore mora biti toraj tako nepopustljiv, kakor je razredni boj sam nepopustljiv!

V pričo tega je vsaka popustljivost z ozirom na "siljenje", ker to ne odgovarja "svobodi prosvitljeni" indiferentni balasti, nelogična in nerazumljiva.

Časi političnega žoganja in skakanja semtertje so za nami. Če hočemo ustvariti resnično čvrsto bojovno organizacijo, morajo biti naše misli vedno in vsepovsod umerjene na njeno delo in na njen razvoj, sicer so naša prizadevanja podobna udarcem s palico po vodi in ne bodo štela, kar se bojovne organizacije tiče, nič več kakor vojaki, ki gredo v bojne zakope brez pušk in brez prave organizacije in discipline.

Naš klic v bodoče mora biti vsepovsod: naprej za našo bojovno organizacijo!

Mesija.

Ivan Molek.

Na blisku je prijezdil,
svet nov nesoč,
in svod jasan ozvezdil,
razklal je Noč.

Z mogočno svojo roko
odrinil je zapah,
zidovje ki zaklepal je visoko,
svoboden bil namah

tlačan je tisočletni,
svoboden mu je sin,
v tovarni rob stoletni,
svoboden vsak trpin.

Na blisku je prijezdil,
nesoč svobode žar,
Noči je moč razjezdil,
caruj zdaj, ljudstvo-car!

Prižgal je novo sonce,
rdeči žar razlil
na vse je kraje, konce,
temé je moč zdrobil.

Zastokali grobovi stari
pod pezo mrtve so Noči.
Na tleh leže grobari,
na truplu strte njih moči.

V cvetju maja . . .

F. S. Tauchar.

Pomladanske cvetlice, grmičevje in raznovrstno drevje je cvetelo v vsej svoji razkošnosti. Slap je žlubodral svojo nesmrtno melodijo, grmeč preko ostrih pečin globoko doli v prepad, peneč se v svoji večni jezi kot zakleti demon. Vedno enak, toda kljub temu očarljiv prizor, katerega bi se nikdar ne naveličal. Mnogovrstno ptičje petje — žvrgolizem rajskega užitka; najočarljivejša melodija vseh vekov, katero ni še nadkrilila moderna umetnost v zvezi s prirojenim zvokim glasom ki ga lastuje človek . . . Pogled preko zelenih, s cvetjem opogatelih holmcev je bil od nekaj vzpodbujevalen za vsako živo bitje v prirodi. Solnčni žarki se kopljejo v dišečem cvetju in penečem se vodnem formulu, kjer se v presledkih prikaže biserna mavrica, ki zginje le tedaj, če na nebem oboku oblak zakrije solnce.

Ves ta čar se zliva iz vsemirja in prirode v sladko harmonijo ob zgodovinskem slapu, ki z nekako magnetično silo izvablja faktorje življenja k sebi na sestanke, ter jim — hote ali ne hote — vsili direktivo življenja.

Najlepši dan med lepimi je — in znana si skupina se zopet zbira skupaj. Sicer nihče ne ve natančno, zakaj prihaja; ampak pride in ob slapu dobi še druge.

— Prihaja Jera po strmi stezi, opirajoča se na palico. Ni baš stara — izgleda ženska najboljših let; toda pohabljena je in razne bule ji rastejo na grbi. Starka Špela, mati Jere, prikreva od strmi meji preko planine, ter zapiči dvomljiv pogled v svojo hčer, na katero je nekdanj zidala vse svoje upe, potrpežljivo prenašajoča bridkosti svojodobnega trpekega življenja. Sodeč po izgledu starke in njene hčere, je zakon narave veliko hujše mlel na slednji. Melanholično sta se pozdravili mati in hči, ter si izmenjali par očitajočih in protiočitajočih pogledov . . . nato pa hrepeneče zrlji proti izviru historičnega vodopada, odkoder je narava bruhala vire novega življenja. Izmed vzbrstelega popja trnjevih grmov, na katerih je bilo že par razvitih cvetov, se je pojavila krasna mladenka . . . vtelešenje cele pričujoče slike — vnukinja Vila. Veselo razposajena je priskakljala ob grmečem slapu nizdol — — razcvetujoč poppek med blumnim popjem prirode.

Kako originalna in fundamentalna je ta sorodnost . . . permanentna relativnost!

Vila je objela svojo mater in jo prosila, da naj ponovno razloži svoje izkušnje, ki jih je doživela v dolgi dobi na zemlji. Vesela je bila tudi babice, ker rada poslušala njeno pripovedovanje iz prazgodovinskih doo. Ko izve kar je

želela, se odstrani od njiju in zre v prijetnem trepetu v globino penečega slapa. Upala je, da ji on odkrije še tisto slutnjo bodočnosti, o kateri babica Špela, niti mati Jera ne more nič gotovega povedati. Rada bi poznala to prihajočo negotovost, to dobo njenega postanka, ki bo dobra ali slaba povest v knjigi zgodovine ki jo piše narava.

V dvomih bo hodila svojo pot, ker to je zakon narave!

Gledala je Vila v te peneče vrtince. Vsak trenutek je ves položaj do temeljev izpremenjen — toda opazovalcu se nudi ista slika stoletja in tisočletja . . . Večna izpreminjevalnost, pa nikdar nič izpremenjenega! Če bi obstajali čudeži, bi to bil perpetualni čudež, zastavljajoč uganke neprenehoma, in sporedno odgovarjajoč nanje.

Slap je torej vedno enak odkar pomni zgodovina. Ali bo v bodočnosti ostal še tak, prepuščen prirodnim, naravnim in primitivnim direktivim; ali bo *misel* neumornega spolnjevanja zamogla kljubovati prazgodovinskim naravnim "institucijam", ter začrtati nov potek tega "vedno enakega — in vsak trenutek izpreminjajočega vodopada"?

Slap, naš veliki malik . . . vrtinec kaosa nesorodnih — relativnih organizmov dosihodobnega življenja . . .

Prirodoslovec, ki ne počiva nikdar, raziskujoč pride do vodopada. Dasi so drugi smatrali ta dan za praznik, je on napel vse svoje sile prav zato, ker drugi ne delajo. Opazivši Špelo in Jero, je klavrno zmajal z glavo in grenko vzdihnil. Spoznal ju je na svojih raziskovanjih. Pozna njiju potek — in vesel je, da izginjata s pozorišča kot faktorici. Kot znanstvenika ga pač zanimata kot dve zgodovinski figuri v starinskem muzeju, ki pričata kaj je bilo nekdanj — toda obnovitve tistega niti najmanj ne želi. Njegovo oko išče nekoga in žar upanja zablisne preko njegovega čela. Pogledal je proti pečini oobnečega slapa in opazil Vilo, ki je še vedno nepremično zrla v globino slapa, kot bi premišljala, ali naj hodi pot njenih prednic, ali naj uooga desparatni klic svojega srca, ki se je vedno močneje oglašal v njenih prsih. Spoštljivo se ji je približal večji mož — ne zato da bi ji bil dolžan poklonov, ali jo smatral vredno njegove spoštljivosti, ampak zato, da jo pridobi za popolnejšo plodovitost kot sta jo nudili svetu njeni prednici — ter razgrnil pred njo vse zaklade znanosti, ki jih je z drugimi gradilci novega reda zbral skupaj. To je plod napornega

dela, ki ni mlajše od slapa. Tak seznam, program znanosti in narave, plod tisočletnega raziskovanja in dela, je predložil tudi starejšima ob njiju vpeljavi. Rezultat pač ni bil zadovoljiv; kajti če bi bil, bi ne bilo danes, "na najlepši dan med lepimi" — tragične scene ob historičnem slapu . . .

Neutrudljivi mož dvigne prst in razlaga. Poslušala lahko kdor hoče, to ga ne briga; toda on govori le Vili. Jera brezbrizno poslušala; le

praznoverstvo babice Špela. Čim delj poslušala razlago nove teorije, tembolj se odtuja od njenih "krvnih sorodnic". Prepričevalen način govornika in jasno orisani novi nazori so jo privedli do sklepa, da zavrže vse stare metode in zapusti svoje sorodnike. Čutila je, da jo čaka nekaj velikega, napram kateremu je boj vrtincev v slapu malenkost — in vesela je bila . . . Sklenila je hoditi povsem novo pot, ki se zaenkrat zdi katastrofalna — pa je le originalna, in

Is prijaznosti "Liberator".

Turisti obiskujejo bojišču.

tu in tam poslušne in komentira: "To bi morda že bilo dobro, če — če —" Naprej jo ta dan niso poslušale niti suhe veje . . . Špela je vlekla na svoje prsteno uho. Izraz njenih gub je registriral presenečenje o možnosti izvedbe teorij, ki so bile v njeni dobi "utopije". To novo razlago sta obe smatrali za utopistični idealizem, kar ni govornika niti najmanje motilo, kajti govor je bil namenjen njej, ki se je po lastnem nagibu že ločila od starih dveh!

Vila se je zdramila iz divjega sna ob prihodu arheologa, ter ga bolj z zanimanjem poslušala, kot religiozne nauke matere Jere in

baš originalnost producira največje in najtrdnjše stebre novi zgradbi.

"Na tla stare tradicije!" vzklikne Vila pritrjevano, ki so le ovira za dosego pravega blagostanja vsega človeštva! Za vas mati, je morda bilo dobro tako, dasi vem da bi bilo dosti dobro; zame pa ni več in zato odločno odklanjam staro pravo. Jeze tvojih bogov umetnega božanstva se ne bojim. Novo bandero ateizma naj zavihra v templju vseмирja.

"Ah, tovariš slap — in vi peneči vrtinci tam doli! Sprejmite svojo novo gospodarico, Vilo prihodnosti . . ."

To rekši skoči *Vila Bodočnost* v bobneči slap, ter se izroči njenim divjim vrtincem v brezkončnem dnu, pustivši *Jero Sedanost* in *Špelo Prošlost* v njuni prhneli onemoglosti izginjati — sicer ne v večno pozabnost, pač pa v olajšalno pozaoljivost *Novemu Redu*.

Slap bobni enakomerno kot prej — toda le trenutek. Peneči vrtinci in zelena barva jezne globine, zadobe milejšo sliko. Vodni steberje pokoren novi boginji. In ves sistem vodopada prvič v zgodovini zadobiva znak blagostanja.

Mož ob slapu si pogladi sivo brado in oči mu žare radosti. Dovršil je veliko delo, in ta Prvi maj je vresnici prvi, ki ga bo praznoval, spominjajoč se vseh prejšnjih, ki so mu bili pozorišče neutrudljivega dela dokler ni bil dosežen predpostavljeni cilj.

Vsa zemlja cvete, solnce jo obsiplje s svojimi toplimi žarki, vsa narava se raduje in harmonija klije vsepovsod.

Človek pa koraka jasnega čela po življenjski poti . . .

Naših upov dan.

Prišel je zopet naših upov dan,
tako mladostno svež, tako krasán,
tako poln žara, kakor srca naša,
ki lahkokrila nada jih povznaša. —
sinovi truda praznik svoj slave
in upe vse, ki v srca dnu jim tlé,
razplameni pomladna moč jim živa.

Prišel je dan Vulkanovih sinov . . .
Trpljenja svet praznuje praznik nov,
ko iz noči in mraka Vesna vstaja,
ko iz grobov življenje spet prihaja.
In kakor solnce v novem blišču sije
in v zemlje krilu vzbuja vse kali,
tako se v prsih nova moč budi
in mlada volja v starih srcih klije.

Visoki dimniki se ne kadé
kladiva danes ne vihte roké,
udarcev jeka v jami ne odmeva,
blisk dinamita v rovu ne odseva.
Kjer dan in noč kolesa se vrtijo,
da njih ropot ušesa zagluší,
tam strojev družba danes mirno spi,
nje sužnji pa se žitja veselijo.

In zbira delavcev se roj povsod,
da v radosti praznuje majski god.
Visoko delavska vihra zastava,
glasno odmeva delu čast in slava!
Od vseh strani šume, done glasovi
in zlivajo se v veličasten spev,
od strmih hribov vrača se odmev,
ko da bi petje spremljali topovi.

Prišel je dan in zopet pride dan . . . !
Osula se je s cvetjem širna plan,
pomladni lahni vetri so zaveli
in solnčni žarki zemljo so ogreli . . .
Prišel bo zopet dan pomladi nove,
vzcvetel nam bo svobode žlahtni cvet,
v svetlobi se bo kopal celi svet,
ko sužnji vsi polomijo okove.

Tedaj bo naš na nebu solnca žar
in naš na zemlji ves pomladni čar,
in naše bode pridne roke delo,
a sadje dela bode nam zorelo . . .
Prišel bo dan, o j dan svobode zlate,
prišla prostost bo dela in duhov,
izginila bo moč ponočnih sov —
prišel bo dan, ki združi tuje braté.

Prišel bo dan! Poroštvo zanj smo mi
in naši žulji, vzdihí, solze, kri.
Množi se hrabra naša bojna truma
vojščakov dela in vojščakov uma,
glasneje naša pesem se razlega,
krepkeje stiska žuljeva se pest,
močnejše živa se budi zavest,
mladosti stara se umika šega.

Oj, čas se bliža in prišel bo dan
in mi se ne bojujemo zaman!
Razdrli bomo ječo starodavno,
zapeli bomo pesem zmagoslavno,
svobodi bomo tempelj sezidali . . .
Že struji vzduhom tajno novi čas,
že se razlega nove sreče glas . . .
Prišel bo dan! . . . Trpini bodo vstali . . .

Rendezvous.

(Ime originatorja te slike je bilo na reprodukciji nečitljivo.—Ured.)

Aksiom.

F. S. Tauchar.

Očividna resnica je važen faktor življenja, ter ena najimpozantnejših sil v svetovni evoluciji — in v vsemirju sploh . . . Ona uživa zaupanje, ki sloni na najkonkretnejši podlagi in se ne maje pri prvem potresnem sunku, temveč stoji trdno — ne kot "stoletna skala", ampak kot trdna človeška volja — produkt stotisočletnega izpopolnjevanja. Ta resnica seže dalje — izven solčnega sistema; zato je večja kot ta mala skupina nebnih teles, h kateri pripadamo mi.

Kaj je "Očividna resnica?"

Vse, o čemur se prepričamo, kar vidimo z lastnimi očmi, kar resnično obstaja; ne le v mistični domišljiji in religioznem koristolovstvu, ampak na solidnem temelju neovrgljivih faktov, ki sami za sebe argumentirajo. Resnica je nekaj, kar ni treba dokazovati — pri ljudeh z odprtimi očmi in ušesi, ter pravilno delujočimi možgami. Ona ovrže sama, mirno, s tihimi argumenti se kričeče, anguarno zavite, strupeno hujskajoče laži, ki se skušajo zajesti v njeno temeljno središče. Nji ni treba kričati kot vpijejo laž, nevoščljivost, zavist in zlobnost, ampak enostavno stopi pred avdijenco na razsvetljeni oder, razgrne haljo in pokaže svoje belo telo v popolni naravni obliki, (katero baje celo bog ljubi, kot razglašajo njegovi "častilci", oziroma tisti, ki s pomočjo njegovega imena postanejo paraziti človeške družbe) in s to svojo silno močjo pogazi gola resnica vse napade njenih nasprotnikov in zatajilcev, kateri so jo nekaj in jo tudi še zdaj tlačijo v morje blata.

In vpričo njene navzočnosti v tej impozantni pozi, se čita z obrazov velike večine navzočih, da ji sicer ne morejo oporekati vsi skupaj z enim poskusnim argumentom, da pa kljub temu njena veličina ne izpremeni njih sebičnega stališča. Grajali, omalovaževali jo bodo posebno pred tistimi, ki niso imeli prilike biti navzoči v avdijenci.

Taka je torej "Očividna resnica", in tako je navadno sprejeta. Mnogokrat je z blatom obmetana kakor hitro se prikaže, ako slučajno ne stopi z vso energijo in gola pred svoje zatajevalce.

Čas je torej za vse ljudi; in če ni za vse, je pač zrel za proletarce širom zemlje, da proučijo to golo dejstvo. Vpsoliti je treba misli, tisto silo, ki je ustvarila današnje razrede, da bo neumorno gradila nam in ne le za profit onim, ki še drže mnoge narode v okovih duševne in gospodarske sužnosti. Da, tudi v svojo korist lahko rabimo tisti velepomemni, najvažnejši aparat — možgane, mašino ustvarjajočih misli in konstruktivnih idealov. Taka zavest ima uve-

ljaviti in nadomestiti privilegirano nadgospodstvo z blagostanjem za vse ljudi skozi vse čase. Razdere naj se sistem, ki izrablja naše fizične in duševne sile v obrambo razpadajočega družabnega reda! S tem da bomo mislili za sebe, bomo postali neodvisni od tiste bande, ki se ji bère na obrazu, da ne prizna tega kar vidi pred seboj na odru v svitu bengalične luči. Nadalje bomo spoznali, če bomo res mislili zase in postali neodvisni, da s tem gradimo zdrav temelj za svojo bodočo zgradbo. To bi bil prvi korak za uspešno in nesebično delo. To storiti se vedno zaobljubljamo, posebno pa ob priliki našega cvetočega in sončnega praznovanja; izvršimo pa seveda le toliko kolikor imamo pokazati — kar je tudi gola resnica in je ne prikrivamo.

Že stara zgodovina je zabeležila mnogo dejstev, mimo katerih so takratni smrtniki korakali kot mumije v strelišču. Tudi novejši zgodovinarji pokazujejo marsikaj, kar naj bi razgalilo dejstva, ki so se završila nad pravico. Resnica nesme biti zakrita z oblaki, niti zavita v tančice, ampak biti izpostavljena vsem, ki jo marajo gledati v njeni naravni strukturi. Ako pustimo začasno misli, ki jih nam vsiljuje drugi, pa mesto tega zasledujemo in študiramo zgodovino ljudskih preobratov in človeško psihologijo od prvega začetka, spoznamo očividno resnico, mimo katere navadni zemljan koraka ne da bi se ozrl. — In če pogleda, ne vidi to kar je — ker ni sam mislil . . . Parazit, ki ima svojo želo zasajeno v njegov mozeg, se pa zlobno smeje iz varne zasede. Semtertje, to je v ugodnih psiholoških momentih, se mu celo prikaže kot velik dobrotnik in zaščitnik, hladeč mu od mukotrpne agonije razbeljeno čelo. V resnici pa le pritrđi vezi, ki so se v par krajih nekoliko razrahljale.

Oglejmo si torej ves naš položaj in seštejmo naše praktične preizkušnje, pa priznajmo ob tem našem majskega praznovanju, da je konsolidacija in centralizacija našega gospodarskega in političnega dela absolutno potrebna. Čim številnejše članstvo, tem močnejša organizacija; čim več organizacij, tem silnejša centrala; čim več central v skupni mednarodni organizaciji, tem bližje bomo cilju vsečloveške emancipacije. To je dejstvo, ki govori samo zase brez zavijajočega zagovorništva!

Obhajamo torej praznik svetovnega proletariata — ako že to imenujemo praznik, in ob tej priliki naj se spomnimo, da ni še čas da bi bil to praznik, ampak biti mora dan dela in utrditev novih bratskih vezi med nami, ter začetek

agilnejšega delovanja na vseh poljih našega obsežnega načrta. Posvetimo torej vso pažnjo očitvidni resnici, in se otresimo saj ob tej priliki delavskega proslavljenja tiste nevidne sile, ki nam brezžično vsiljuje škodljive, dogmatične nazore, pa oglejmo z odprtimi očmi to kar res obstaja in ko spoznamo, bodimo možje — pa tudi priznajmo! . . . Ločimo se od tistih ki pogledajo očitvidni resnici v obraz, jo spoznajo, priznati jo pa nočejo — in zanikati si jo neupajo.

Naši predniki, pionirji velike ideje, ki v tem času osvaja svet . . . so sicer mnogokrat sklenili, ponovno sprejeli in zaobljubili izvesti vse resolucije prepisane po naših velikih mislecih; toda doba njih življenja je bila pač prekratka, da bi videli novo strukturo človeške družbe. V teku tega časa se je igralo na harpo kompromisnih akordov, in sledilo se je nesamostojni politiki zadržane oportunitizma. — Lahka reč . . . Za to ni treba junakov. To dosežemo s slično veličino vodilne sile, kot je dosežena reč vredna za naš nameravani cilj. Dajmo vsa ta zgodovinska dejstva, ki so tako važna za nas, na tehnično svojega razuma, pa vagajmo pravično. — Opazili bomo zgrešena pota, na katere smo se dali speljati od — usode . . . ki je ni — pri resnih ljudeh . . . v upanju, da s tem hitreje dosežemo zaželjeni cilj. Lahko je delo onega v zasedi —!

Usoda? Bah! — Dobro zamišljen načrt v nasprotnem taboru, po indirektnih potih poslan med vodstva si želečih, toda v vseh drugih zadevah soglašajajočih eksperimentnikov, pa vam povzroči tako zamotano situacijo, da je le težko izprevideti, da tu ni bilo nikakove usode, ampak ploskovno in kubično natančno umerjena reč... Se li čudimo tedaj, če je kdaj kaj škodljivega lepo zavito v plašč "velike ideje", in smatramo kot inspiracija iz izredno visokega čela . . . ? Ob vsih zaključkih končno spoznamo, da so prvotna, temeljna načela še vedno fundamentalna podlaga vsega našega dela; in kjerkoli se je naš potek preveč oddaljil od te smeri, smo opazili neljuže posledice.

Ko praznujemo Prvi maj, se vseh teh dogodkov živo spominjamo in sklenemo vse nedo-

statke izpolniti z energičnejšim delom. Združimo naše sile vsega sveta v orjaško moč — v silo ki bo lahko brez šuma zidala nove stavbe. Za vzgled posnemajmo tiste, ki so na podlagi originalnih teorij že veliko dosegli v praksi. In če od bližje pogledamo tiste, ki so res kaj dosegli, bomo videli, kako daleč proč od oportunitizma in kompromisne godlje je bila njih taktika! Kdor posluša piščalko stare diplomacije preveč od blizu, ni več mož za v prve vrste na naši ofenzivni črti . . .

Nihče ne more postati samostojen, če ni predvsem sam samostojen. To se pravi, da moramo samostojno misliti in delati, ter nehati iskati nasvetov od onih, katerih vpliva se želimo otresti! Ta samostojnost našega duševnega stanja je predpogoj za priboritev politične in gospodarske svobode. Vere vseh religij priznamo kot privatno reč, vendar pa če vpoštevamo zgoraj navedena dejstva, ne moremo posvetiti naših misli nobeni veri, ker s tem zgubimo samostojno mišljenje, brez katerega se ne moremo boriti za svobodo, politične pravice in pravični gospodarski sistem skupnega delavskega razreda po vsem svetu. In tega se bomo držali!

Praznujte torej, sodrugji, "Prvi maj", in poživite se ob njegovi veličini. — Ne pozabite pa "Očitvidne resnice", ki stoji neizprosno pred nami! Poglejmo jo, spoznajmo in priznajmo. Ne družino se s tistimi, ki jo vidijo in spoznajo, pa to spoznanje mrevariyo in dušijo v srcu pod pritiskom zunanjih vplivov, ki pri takih ljudeh vedno igrajo večjo ulogo kot njih lastni razum. Naša nova resolucija naj bo: Proč z dvomom in omahovanjem! Priznajmo dejstvo — aksiom da je samostojna misel prvi pogoj za uspešno delo; organiziranje bo potem z lahkoto sledilo. Porabimo naš vpliv in našo moč na pravem mestu, pa nam kmalu ne bo treba delati obljub, "da bomo energičneje delali v bodoče", ampak dosegli bomo svoj cilj takoj in bodočnost bo cvetela nam za naše trudapolno delo — nov red bo zavladal.

To naj bo naša misel ob Prvem majniku, pa si bomo čez leto-dan lahko čestitali na uspehih, ki v tem slučaju gotovo ne bodo izostali.

Pomlad.

Ivan Molek.

Pomlad je tu, pomlad je tu!
Poznam vse žive znake njene;
ni treba, da priča zgodnji cvet,
da pričajo tratice zelene.

Na cesti prašni gruče so otrok
veselih, da ledene ni več burje,
da morejo iz mračnih bajt na plan,
da konec zimske ječe, dolgih ur je.

Na cestah in smetiščih roj na roj
obrazkov bledih, udkov drobnokoščenih
mi priča, da pomlad je tu . . .
Čemu iskal bi trat zelenih?

Pozdrav konvenciji S. D. P. Z.

V Johnstownu, Pennsylvania, se prične dne 2. maja t. l. konvencija bratske podporne organizacije Slovenske delavske podporne zveze. To je peti redni zbor te organizacije. Kakor vse druge napredne organizacije, je šla tudi SDPZ, skozi težave, katere je uspešno premagala in je napredovala. Napredni duh njenega članstva ji je bil gonilna sila; organizacija je rasla in se razvijala.

Eno najvažnejših vprašanj na polju slovenskih podpornih organizacij je združenje posameznih podpornih jednot in zvez v eno telo. Na tem polju je bila SDPZ. aktivna. Praktično stran združenja je že pokazala s tem, da se je združila z organizacijo podpornih društev Sv. Barbare. Sedaj dela že ves čas za združenje s SNPJ. in SSPZ. Vsled tega vzroka se je odlagala petna redna konvencija. Toda zaprek je bilo toliko, da se združitve ni izvršila v času kot se je pričakovalo, potrebe organizacije pa ne puste, da bi se s konvencijo še v nadalje odlašalo.

Zbor je sedaj tu, delegatje pa imajo pred seboj naloge, ki jih je treba izvršiti v interesu organizacije in v interesu združenja.

V prvi vrsti je treba odpraviti nedostatke, ki so se pokazali v teku poslovanja od zadnje konvencije in na en ali drugi način ovirajo ali zadržujejo napredek organizacije. Pomanjkljivosti se pokažejo šele iz izkušenj in na podlagi izkušenj se lahko vpeljava boljši sistem in odstranjujejo ovire.

To so naloge konvencije, katerih se zaveda, in jih bo rešila, kakor zahtevajo interesi SDPZ.

Podporne organizacije delavstva so potrebne v današnjem sistemu. Naloga države bi bila, da skrbi za ljudstvo v slučajih bolezni, ponesrečb in nezmožnosti za delo. Ker tega država še ne dela, ker še ni vzela zavarovanja v svoje področje, je delavsko

ljudstvo navezano na samopomoč. To jemlje delavstvu mnogo energije, ki bi jo lahko porabilo kje drugje. Tudi za podporne organizacije je potrebna agitacija, seje in druga dela, ki so s tem v zvezi. Zato stremi delavstvo za tem, da prevzame funkcije, ki jih vrše sedaj podporne organizacije, v roke država, kajti to je njena dolžnost. Morda ni tako daleč čas, ko se to zgodi. V nekaterih državah v Evropi so začetki že storjeni. V Ameriki imamo le takozvane odškodninske postave, ki določajo delavcem, ki se pri delu poškodujejo, gotovo odškodnino. Ti zakoni so prikrojeni tako, da služijo bolj interesom korporacij, kakor pa delavstvu.

Delavstvo naj se tega zaveda, pa naj deluje, da preide breme podpiranja drug drugega na državo, oziroma v sedanji družbi na tiste, ki kupičijo ogromna premoženja s pomočjo tistih, ki se morajo sami podpirati, kadar jih zaloti bolezen vsled naporenega dela ali če se poškodujejo pri delu.

Kakor na konvencijah drugih jednot, se bo tudi na tej potrošilo precej časa z diskuzijami o združenju. To je potrebno. Razdruženja sploh ni bilo treba od vsega začetka, toda če se hoče spoznati vrednost združenja, vrednost enotne organizacije, bodisi na političnem, gospodarskem ali podpornem polju, je bila tudi razdružitve potrebna. Izkušnje so šla in tudi razcepjenost slovenskega delavstva v podpornih organizacijah je šla, in še precej draga.

Iz napak, ki so jih delali drugi in iz svojih napak se učimo graditi boljšo, popolnejšo, enotnejšo organizacijo, ki bo nekoč obsegala ljudstva vseh dežel. Danes smo še na vseh konceh in krajih razdvojeni in zato so naši napori toliko večji, nasprotno silo pa močne.

Delegatje in gl. odborniki SDPZ., katere vodijo pri njihovem delu interesi delavskega ljudstva, pozdravljamo.

F. S. Tauchar:

Proletarcem.

Ne preklinjaj usode svoje,
človek! ki misliš, da ti je nemila
občutke in srce ranila. —
Le dela prejšnja oglej si svoja!

Da huđe imaš notranje boje,
britkosti polno je srce trpeče,
ponovljene rane vsak dan bolj skeleče,
je del prejšnjih glas ki to ti poje . . . !

Usoda, pravimo, nam nakloni
britke in vesele čase — ?
To le so govornice mase
ljudstva, ki se rado ukloni.

Da narod v zmoti tej ne vtini,
razni modrijani so nam in leviti,
prošlih in sedanjih časov paraziti
pravili, da to po "božjem" pride troni . . .

Načelo novo — himna v zarji:
Fraze "usoda, božji tron" —
vrag naj jima da poklon!
Mi sami smo tu vladarji . . .

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DETROIT MICH.—Socialistični klub št. 114 JSZ. je na svoji seji razpravljajal o dopisu iz Lawrence, Pa., tikajoč se obligatne naročnine članov JSZ. na Proletarca, ki naj bi se plačevala pri mesečnih prispevkih, in je sprejel z ozirom na to sledečo izjavo:

Sugestija kluba št. 184 J. S. Z. iz Lawrence, Pa., se zdi klubu št. 114 iz več razlogov neumestna. Vsak član in članica J. S. Z., kakor tudi nastavljeni pri Proletarcu in agitatorji vedo, s kakšnimi težavami je zvezano pridobivanje novih članov v socialističen klub in novih naročnikov za list. Naša iskrena želja je, da bi bili vsi člani in članice klubov J. S. Z. naročniki na list — in še več, da bi naročali in čitali "Proletarca" vsi zavedni slovenski delavci v Ameriki, če že pripadajo k socialističnemu klubu ali ne. So namreč kraji, kjer je radi raztrešenosti naših stanovnikov socialističen klub nemogoč, med tem ko ni prav nobene ovire, da ne bi taki naselniško raztrešeni delavci naročevali in čitali "Proletarca". To so naše želje — in te je treba vresničiti samo z neumorno agitacijo.

Med tem ko zveni sugestija kluba št. 184 prav lepo, se po kratki analizi spozna, da ni praktična. Vzemimo, da pristopi h klubu nov član, ki je res pri volji naročiti zvezno glasilo; toda kaj pa če član ne ostane dolgo pri klubu, in ga po preteku enega, dva ali treh mesecev zapusti? Iz lastne izkušnje vemo, da so taki slučajji na dnevnem redu. So zopet člani, ki ne prihajajo redno na klubove seje, pa plačujejo svoje članske pri-

spevke po dva, tri do štiri mesece skupaj. Kdo naj v tem slučaju ve, če bo prišel član sploh še kdaj v klub, in kdo naj ve, kako bo s poravnanjem naročnine za glasilo. Uravnava naročnine in njene kontrole je vsled tega v tej obliki zelo nepraktična, ker se naprti vsotozadevno kontrolo in odgovornost za nastali dolg posameznih delinkventov klubu. Pa tudi če bi prišlo kaj takega v veljavo, ne bi bilo pri upravi lista s tem na korespondenci nič prihranjenega, marveč bi se izdatki še povečali, ker bi se moralo člane vedno opozarjati na poravnanje mesečnih prispevkov za list. Po drugi strani bi se zdela članarina za člane previsoka, in posledica bi bilo otežkočeno pridobivanje novih članov za klub. Naš klub ne verjeme, da bi taki zaključki pomagali publikaciji. Klub št. 184 je pri svoji sugestiji premalo posegel v detajle, s katerimi bi moral podpreti svoje trditve. Res je, da je treba vsakemu članu in članici poznati razmere v svoji stranki, toda dolžnost klubov je, da svoje člane in članice od časa do časa na to opozore. Naše mnenje je, da člana stranke ni nikdar tako težko pridobiti za naročnika na socialistično glasilo, kot pa nečlana. Če se nanje naredi pravi moralni pritisk, je posledica vedno ta, da se naroči, ne le za en mesec, dva, tri itd., ampak za pol leta in za vse leto. Bolj potrebno se nam zdi, da začne Proletarec izhajati v povečani obliki, ker smo prepričani, da bi bila agitacija za pridobivanje naročnikov potem lažja.

KDO LASTUJE CASOPISJE IN ZAKAJ?

Kadar čitate dnevno časopisje, ali čitate fakte ali propagando? In čegavo propagando? Kdo oskrbljuje sirov material za tvoje misli? Nihče ne more staviti važnejših vprašanj od teh; prvič se nanje odgovarja v knjigi

THE BRASS CHECK

A Study of American Journalism
By Upton Sinclair.

Deveta izdaja je sedaj v tisku—skupaj 144,000 iztisov.

Knjiga je polna faktov, ki jih je nemogoče zanikati. Najpohvalnejše kritike o nji so izrekli znameniti pisatelji in časnikarji, ki niso prodani meščanskemu žurnalizmu.

Knjiga ima 448 strani; cena mehko vezani: posamezen iztis 60c; trije iztisi \$1.50; 10 iztisov \$4.50; vezana v platno, en iztis \$1.20; trije iztisi \$3.00; 10 iztisov \$9.00; poštnina všteta. Naročila naslovite:

UPTON SINCLAIR, Pasadena, Calif.

Opomba: Sinclairjeve knjige ima v zalogi tudi Proletarec.

Naročajte "PROLETARCA"

vašim sorodnikom in
znancem v Jugoslaviji
in Julijski Benečiji

Naročnina za pol leta je \$2.00;
za celo leto \$3.50.

"Proletarec" je največja in najboljša jugoslovanska socialistična revija. Pri naša članke, razprave, črtice, propagatorično, leposlovno in drugo gradivo. Vsak slovenski delavec v tej deželi bi moral biti naročnik tega lista. Naslov:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Prečitajte naš cenik knjig, ki je priobčen na drugem mestu v tej izdaji.

V obliki revije bi mogel Proletarec izhajati le tedaj, če bi bil poleg njega kak drug večji list. Toda to je vsled gmotnih razmer absolutno nemogoče.

Ker vidimo, da nam je večja oblika lista potrebna, predlaga klub št. 114 J. S. Z., naj eksekutiva J. S. Z. podvzame takoj korake in odpre diskuzijo, ki naj gre za tem, da se razobloži prednosti in neprednosti, ki bi bile v zvezi, če dobi list večjo obliko. S tem v zvezi naj eksekutiva—odnosno uprava lista—poda tudi finančni proračun raznih oblik.

V imenu kluba št. 114 J. S. Z.

L. Urbančič in E. Bajec.

WASHINGTON, D. C. — Glasom sklepa socialističnega kluba št. 69 JSZ. prisustvujem tukaj manifestaciji na osvoboditev političnih jetnikov, ki jo prireja Socialistična stranka. Socialistična stranka je že delj časa nameravala prirediti tako demonstrativno manifestacijo, pri kateri naj bi sodelovalo vse organizirano ameriško delavstvo, da se osvobodijo politične jetnike. Toda ker je kazal prejšnji predsednik Wilson napram političnim jetnikom, zakrknjenost, se je z zavedo odlašalo, dokler ni stopila na vladno krmilo nova politična stranka s Hardingom na čelu. To se je zgodilo dne 13. aprila. Socialistična stranka meni, da je skrajni čas, da se osvobodijo vse politične jetnike, kajti vojna je že davno končana in druge vlade, ki jih šteje ameriška vlada za mnogo manj napredne kot je ameriška, so že vse izpustile politične jetnike na svobodo. Manifestacija pa je imela namen tudi pokazati svetu, da politična stranka ameriškega delavstva ni uničena in pognana v katakombe, ampak da živi in si z vsemi sredstvi prizadeva, da osvobodijo politične jetnike.

Delegatje so prišli na to manifestacijo iz 41 držav Unije; med njimi so bili trade unijsti, zastopniki prosvetnih, religiozних, vojno-veteranskih in političnih organizacij, in vsi so govorili v prilog osvoboditve političnih jetnikov. Vseh delegatov je bilo nad dve sto, zastopajočih nad dva milijona organiziranih ljudi. Delegatje so bili po večini socialističnega mišljenja.

Ob 10. zjutraj dne 13. aprila se je zbrala vsa delegacija v Masonic Temple. Po otvoritvi zбора je pregledal posebni odbor poverilnice, da se je videlo, kaj kdo zastopa, nakar se je moral vsak posamezen delegat vpisati v posebno knjigo, ki bo izročena, kakor sem slišal, sodruhu Debsu v spomin. Nato smo dobili navodila, kako odkorakamo po Pennsylvania Avenue do Kapitola, in kako mora vsak posameznik nato obiskati in govoriti s kongresnikom svojega distrikta o zadevi, radi katere se vrši demonstracija ter ga nagovarjati, na dela na vso moč za osvoboditev političnih jetnikov, ko pride tozadevna resolucija pred kongres. Dotična resolucija, ki vključuje zahtevo osvoboditve vseh političnih jetnikov brez izjeme, je bila sprejeta po zboru v Masonic Temple soglasno in izročena sodruhu Meyer Londonu, edinemu socialističnemu kongresniku iz New Yorka, da jo predloži kongresu.

Kongresnik našega distrikta v Penni je obljubil, da bo delal po svoji moči v prid političnih jetnikov, ker se mu zdi nadaljno držanje političnih jetnikov v ječi res nespametno. Toda bili so kongresniki, ki so napram političnim jetnikom tako trdovratni, kot je bil Wilson. To sem imel prilike spoznati pri kongresniku iz Washington County, Pa. Ta mož je dejal, da so bili ti ljudje nevarni deželci, in da bi ne imela domovina no-

Pomladanski koncert pevskega zbor

“ZARJA”

ob priliki petletnice

v NEDELJO dne. 8. MAJA v SEVER-NAGODETOVI DVORANI (Grdina)
6021 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Program.

Nastop predsednika.	8. Zimski dan, J. Aljaž. Poje Mešan zbor.
1. Opomin k petju, P. H. Satner. Mešan zbor.	9. Gypsy Love, Smith-Herbert. Dvospev, Miss Josie in Mimi Milavec.
2. Občutki, J. Aljaž. P. H. Satner. Solo, Mr. Pernač, mešan zbor.	10. Jeftejeva prisega, P. H. Satner. Poje ženski zbor.
3. Rose in the Bud. Sop. solo. Ban. Forster. Mrs. Susman.	11. Spak, Foester-Aškerc, Moški zbor.
4. Kazen, moški četverospjev, F. Gerbič. Pojejo Belaj, Frančeskin, Cedilnik, Kocjan.	12. Tiček, J. Žirovnik. Ženski četverospjev: Mrs. Kalan, Erste, Bradač, Miss Grill.
5. Lastovkam, P. H. Satner. Poje Mešan zbor.	13. Venček slovenskih narodnih pesmi, A. Grum. Mešan zbor.
6. Slabo sveča je brlela, Jenko. Dvospev, Miss Koprivec, Mr. Mak.	14. Internationale. moški zbor. Solo, dvospjev, ženski zbor, spremlja orkester.
7. Povejte ve planine, Gerb-Rosman. Poje mož ki zbor	

Pričetek ob 7.30 zvečer

Vodja pevskega zbor in orkestra G. Ivanush.

Občinstvo iz Clevelanda in okolice vabimo, da se vdeleži tega koncerta. Spored je bogat in Zarja bo tudi to pot rešila svojo nalogo. Ob tej priliki praznuje pevski zbor Zarja petletnico svojega obstanka. Občinstvo naj to slavlje počasti z veliko vdeležbo.
 Vabi odbor.

bene koristi od tega, če se jih osvobodijo. Njegov sin — je dejal — se je bojeval za demokracijo, in če bi poslušal take radikalce, bi Amerika ne dobila vojne, ampak bi jo izgubila itd. Povedal sem mu, da sem tudi jaz podpiral vojno na ta način, ker sem kupoval Liberty bonde; verjel sem, da se bije vojna v resnici za to, da bo kaj več demokracije, toda sedaj sem za to, da se izpusti može — junake, na prosto. Ti namreč niso zakrivali nič drugo, kakor da so izrazili svoje mnenje in trditev, da se vrši vojna v trgovske svrhe, in na podlagi ustave Zedinjenih držav so imeli ti ljudje pravico izraziti, kaj mislijo o vojni. To jim jamči ustava, ki govori o nedotakljivosti pravic, ki jih ima narod v svobodnem izražanju in tisku. Mož je kimal, toda kako bo glasoval — za to se ni mogel odločiti. Izgovarjal se je, da o zadevi ni dovolj poučen. To je bil kongresnik stare šole, in ljudje v dotičnem kraju bi si ga morali zapomniti.

Zvečer istega dne se je vršil velik shod, ki je trajal do pol noči. Govorilo je najmanj 10 govornikov. Nemogoče mi je popisati imena vseh govornikov, kaj šele, kaj vse je kdo govoril, kajti za to bi bilo treba napisati knjigo. Mimogrede naj omenim le nekatere, katerih imena so mi več ali manj znana. Shod je otvorila Mrs. Harriet Stanton Blatch, ki je v krepkih besedah povedala namen manifestacije in ustanovitve fonda za osvoboditev političnih jetnikov od strani socialistične stranke. Dejala je, da osvoboditev političnih jetnikov ne bo le pridobitev ene politične, industrialne ali religiozne organizacije, temveč pridobitev na svobodščinah vseh ameriških državljanov, vsega ameriškega naroda. Narodu se mora odvezati jezik, ki mu

je bil zadnja leta zavezan; vstvariti je treba v Ameriki razmere, v katerih se bo dalo živeti, in da bo vsak državljan lahko govoril in izrazil svoje misli svobodno.

Drugi govorniki so bili Roger Baldwin, predsednik American Liberty Union, William H. Johnston, predsednik mednarodne organizacije strojnikov Rev. John Haynes Holmes, Irwin St. John Tucker, Murray C. Bernays, (Vojni veteran), Otto Branstetter, tajnik Socialistične stranke in gdč. Hellen Todd. Obe dve ženski ste močno kritiziralo ameriške žene, ker nočejo pomagati možem v političnem boju. Miss Todd je dejala, da se žene v bolj nazadnjaških deželah, kot je Amerika bore vse drugače za družabne pravice, kot pa ameriške žene. Dejala je, da so bili v nekem mestu v Italiji na štrajku železničarji, in ko je hotela železniška družba obratovati s štrajkolomci, so se zbrale žene skupaj in preprečile obratovanje — ne s kolmi, s kamenjem ali puškami, temveč prišle so z otroci v naročju in so zasedle železniško progo, in ko so štrajkolomci to videli, se niso upali voziti vlak dalje, ker niso hoteli pomoriti žena in nedolžnih otrok. Ameriške žene morajo porabiti svojo politično moč, ki jo imajo, za gospodarsko osvoboditev, kajti slabe gospodarske razmere tlačijo oba — moža in ženo enako. Žena mora postati bojevnica, ne pa sedeti doma v kotu in čakati, da bo bolje samo od sebe. Žena postane v družabnem političnem in industrialnem življenju lahko važen faktor, toda tega se mora najpreje zavedati.

Stari vojni veteran je povdarjal, da je vse svoje življenje trobil v republikanski rog, da pa je odobral vedno Debsovo delo, zato je sedaj za njegovo osvoboditev; sploh je za osvoboditev vseh političnih jetni-

Chisholm State Bank

**Ali ste že kedaj premišljevali,
da nekdo hrani denar, katerega ste
vi prislužili?**

Zakaj ga ne hranite sami!!!

Pričnite s hranilno vlogo pri nas še danes.

Pri nas boste našli točnost, uljudno občevanje in varnost.

Izvršujemo vse bančne posle, sprejemamo vloge na čekovni račun, dajemo kreditne olajšave in imamo izmenjevalnico za denarne transakcije v inozemstvo.

Z nami lahko občujete v slovanskih jezikih.

Se priporočamo za poslovanje z našo banko.

kov. Mimogrede je pohvalil Hardinga, češ, da je kot človek dobra duša. Predsednik organizacije strojnikov Johnston je dejal, da odpotuje 2. maja v Evropo na zborovanje mednarodnih trade unij in da bo gledal, da pride v mednarodni organizaciji strojnikov do sporazuma, da se v slučaju vojne prepreči v bodoče vsako izdelovanje takih predmetov, ki bi služili v vojne namene. Njegovo izvajanje je povzročilo od vseh strani buren aplavz. Njegova organizacija — je dejal — je že sprejela resolucijo, ki prepoveduje strojnikom izdelavati municijo za vojne namene. To izvajanje je vzdignilo navzoče na noge, tako da so odslej ploskali govorniku stoje. Johnston je dejal, da govori kot človek, ki je podpiral zadnjo vojno, ker je mislil, da se vrši res za demokracijo; to pravico je imel, kakor so imeli drugi pravico biti proti vojni. Zato je po njegovem prepričanju vsako preganjanje ljudi, ki imajo drugačne nazore krivično in nepostavno. Vsi ameriški državljani imajo glasom 1. dodatka ustave te pravice zajamčene. Po izkušnjah, ki jih je dobil iz zadnje vojne, sedaj več ne vrjame, da bi se moglo doseči demokracijo, dokler vlada kapitalistični sistem. Demokracijo more izvojevati edino delavski razred. Zato smatra, da so bili tisti, ki so bili proti vojni iz principa, hrabri bojevniki za načela, ki so jih spoznali za prave. Leti so šli v ječo, da dosežejo demokracijo — tisto demokracijo, radi katere smo se mi po svojem mnenju borili na bojnem polju z bajoneti. Mi smo vojno izgubili, tisti, ki so šli v ječo, so jo moralno dobili. Pravi boritelji za demokracijo so danes v ječi. Naša dolžnost je sedaj, da jih osvobodimo in tako poravnamo vsaj delno naše napake, ki smo jih po razme-

rah zagrešili. Upajmo, da marsikateri od nas, ki je podpiral zadnjo vojno, je v bodoče ne bo več podpiral, če pride.

Urednik New York Daily Call je med drugim dejal, da je delavstvo samo vzrok, da je moral iti Debs in drugi v ječo, ker se premalo briga za svoje organizacije in noče biti to, kar je Debs. Kadar se bo delavstvo zavedalo svojih dolžnosti in se bo organiziralo, da postane jačše, tedaj bodo razmere drugačne in kapitalistični razred ne bo pošiljal delavskih zastopnikov v ječe. — Irwin St. John Tucker je dejal, da je že v teku vojne povedal Wilsonu, ki je trdil, da se vrši vojna radi demokracije, da laže; toda da sam ne ve tega, da res laže. Tucker si je posebno privoščil pittsburške kralje jekla, ki so mu prepovedali obdržavati shod v korist političnih jetnikov. — Glavni tajnik Socialistične stranke je dobro očrtal, kako nastajajo vojne in v čegavo korist se bijejo. Vojno ne pričakuje nihče z veseljem, niti ne gre nihče z veseljem vanjo; toda ljudje se vzlic temu nočejo zanimati, da bi vojne odpravili enkrat za vselej. Če hoče ameriško delavstvo v resnici odpraviti vojno in vse druge zle posledice, ki so vzrok sedanjega kapitalističnega sistema, tedaj se mora organizirati politično v Socialistični stranki. Kadar hočemo kaj storiti ali izvršiti, moramo imeti orodje za to, in orodje za predrugačenje sedanjega kapitalističnega sistema je Socialistična stranka, ki bije boje delavstva proti nenasitnemu molohu kapitalizmu, kjerkoli nastajajo. Teh bojev še ni konec, ampak šele začenjajo. V zadnji vojni je padlo nekaj cesarjev—toda industrialni kralji in cesarji—nič manj nevarni za demokracijo kakor kronani so še tukaj. To

Znižane cene!

Rojakom v Herminie in okolici, ki kupujejo svoje potrebščine pri nas, je znano, da jih nismo prodajali po tržni, nego po nakupni ceni. Sedaj, ko so cene padle od 20 in več odstotkov, smo zelo prizadeti, ker se nismo preje hoteli poslužiti prilike zahtevati tržne cene. Hoteli smo ustreči svojim odjemalcem in to je naš namen tudi v bodoče.

Tudi sedaj prodajamo razno blago po znižanih cenah in se priporočamo občinstvu za nakup potrebščin pri nas, da se iznebimo zaloge in jo nadomestimo z novo, da bomo tudi mi deležni nižjih cen in si s tem vsaj deloma nadomestimo sedanjo izgubo.

V zalogi imamo vsa potrebna obuvala za moške, ženske in otrke, vsakovrstne nogavice, blago za ženske obleke, grocerijsko blago, kuhinjsko opravo, posteljno opravo itd. Ako kake vrste blaga slučajno nimamo v zalogi, lahko naročimo za vas, kot hišno opravo in drugo, vse po znižanih, zmernih cenah.

Primerjajte naše cene z drugimi, pa se boste prepričali.

Družina

ZORNIK

Tel. 273 R 2

HERMINIE, PA.

pomeni, da bo imela Socailistična stranka še mnogo dela za dosego resnične demokracije. Ameriško delavstvo bi moralo to spoznati in se vsled tega stranki pridružiti.

Peticija, ki je bila navita na kolobarju in izročena kongresni zbornici, je vsebovala nad 300,000 podpisov. Delegatje, ki jih je sprejel predsednik Harding so bili: A. DeSilver, Miss Ester Norton, Jackson Ralston od A. F. L., Dr. Norman Thomas in Moris Hillquit.

To je v kratkem poročilo o manifestaciji, ki se je vršila dne 13. aprila t. l. v prilog osvoboditve političnih jetnikov v Washington, D. C.

Tem potom naznanjam tudi, da se vrši dne 30. aprila veselica, ki jo priredi socialistični klub št. 69 v Herminie, Pa., v dvorani društva št. 87 SNPJ. Godba na pihala iz Herminie št. 2. Prvega maja se vrši ob 3 uri popoldne shod. Govornik bo angleški, zato je potrebno, da naši delavci poagitirajo, da pridejo na shod tudi angleško govoreči ljudje. Povabljen je tudi soodr. Todorovich iz Detroita. Ni pa gotovo, če pride ali ne, ker še ni tozadavnega odgovora. Vdeležite se tega shoda v najobilnejšem številu; istotako naj ne zamudi nihče z vdeležbo na veselici dne 30. aprila.

Naprej za utrjenje naših duševnih sil, ki naj porode boljšo bodočnost!

Anton Zornik.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

NAŠ ZBOR.

Kakor je bilo že večkrat objavljeno, se vrši glasom zaključka eksekutive J. S. Z. koncem julija t. l. redni zbor J. S. Z. v Chicagi.

Klubi J. S. Z. so prošeni, naj upoštevajo sledeče:

1. Radi pomanjkanja finančnih sredstev pri J. S. Z., naj si klubi na en ali na drug način poskrbe fond, iz katerega bodo plačali svojim delegatom potne stroške in dnevnice.

2. Klubi, ki imajo posebne predloge ali resolucije, nanašajoče se na katerikoli predmet v dnevnem redu za zbor, pa jih nemarajo objaviti v Proletarcu, naj jih pošljejo tajništvu Zveze, da jih odda pravčasno tozadavnim referentom za slučajno uporabo pri referatih. Poleg tega imajo klubi pravico pošiljati tajništvu Zveze sugestije ali dodatne točke za provizorični dnevni red zбора.

3. Na podlagi pravil členu V., točke 16, imajo pravico do sedeža na zboru klubi, ki štejejo do 50 članov po enega delegata; klubi z več člani izberejo na vsakih nadaljnjih 50 članov po enega delegata.

4. Klubi lahko takoj volijo svoje delegate za zbor in naj naznanijo njih imena in naslov tajništvu Zveze, da jim dostavi pooblastila. Pooblastila bodo poslana klubovim tajnikom, kateri jih imajo podpisati in izročiti delegatom. Imena delegatov je prijaviti tajništvu J. S. Z. (Jugoslav Socialist Federation, 220 So. Ashland Blvd., Chicago, Ill.), in sicer najkasneje do 30. maja t. l.

Provizorični dnevni red za IV. redni zbor je sledeči:

A.

1. Otvoritev kongresa po gl. tajniku.
2. Volitev odbora za pregledanje pooblastil, (pet članov in gl. tajnik).

Zdrav duh je edinole v zdravem telesu

Ako hočete imeti močno, zdravo telo, mora biti svobodno od vseh želodčnih neredov, ki delajo človeka melanholičnega in jemljejo voljo do vsake energije. Najboljše zdravilo proti želodčnim neredom je

TRINERJEVO GRENKO VINO

katerega sestavina — grenka zelišča s cascáro sagrado med čistim, rdečim vinom — je popolna garancija za rezultate. Trinerjevo grenko vino izčisti odvodno črevesje, pomaga prebavi, povrne tek do jedil in okreпча ves sistem.

Dobi se v vseh lekarnah

Na 9. svetovnih razstavah je doseglo najvišja odlikovanja.

JOSEPH TRINER COMPANY

1333-1345 S. ASHLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

B.

Konstituiranje zbora:

1. Pravilnik.
2. Volitev stalnega predsednika in dveh podpredsednikov.
3. Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati:

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z. od zadnjega zbora 1916.
2. Poročilo sekcijjskih odborov:
Za slovensko sekcijo poroča Filip Godina;
Za srbo-hrvatsko sekcijo poroča Peter Kokotovich.
3. Literatura in tisk; poročajo uredniki glasil:
Za Proletarca poroča Frank Zajec;
Za srbo-hrvatsko sekcijo poroča: Peter Kokotovich.
4. Internacionala; poroča Joško Oven.
5. O naseljevanju, tozadevnih zakonih in o naturalizaciji; poroča Jože Zavertnik, st.
6. O potih in sredstvih za učvrstitev Jugoslovanske socialistične zveze; poroča Frank Aleš.
7. O Zadrugištvu; poroča F. S. Tauchar.
9. Jugoslovansko vprašanje; poroča Frank Zajec.
9. O Unionizmu; poroča Milan Luchich.
10. Načelna izjava; poroča Frank Petrich.
11. Pravila; poroča Frank Petrich.
12. Predlogi in resolucije.

D.

1. Razno.
2. Razpust zbora.

Sodrug! Na vas je sedaj ležeče, da razvijete kar največjo agitacijo za to zbor, ki ima odrediti pravce našemu delu za bodoče. Iz provizoričnega dnevnega reda je razvidno, da ima zbor rešiti zelo važna vprašanja, in rešiti jih mora in more le potom sodelovanja vseh aktivnih članov J. S. Z. Zato je potrebno, da se klubi vdeležujejo v Proletarcu diskuzij, ki bodo na ta način krajšale dela, ki pridejo pred zbor.

Na delo sodrug! da ga opravimo čim temeljiteje, ko se snidemo na zboru.

Tajništvo J. S. Z.

KAKO SE USTANOVI SOCIALISTIČEN KLUB

Za ustanovitev socialističnega kluba je treba pet ljudi, ki imajo nekaj pojma, kaj je socializem. Pri tem je uvaževati sledeča navodila:

1. Najprvo naj tisti, ki hoče ustanoviti socialistični klub, piše tajništvu Jugoslovanske socialistične zveze in zahteva tiskovine za ustanovitev kluba. Te tiskovine so slovenske in angleške pristopne karte, formule za mesečna poročila in par pravil. Naslov tajništva J. S. Z. je sledeči: *Jugoslav Socialist Federation, 220 South Ashland Blvd., Chicago, Ill.* Slovenske pristopne karte se dobe brezplačno, za angleške se pa plača 20c za 50 komadov.

2. Ko je dobil sklicatelj od tajništva J. S. Z. vse potrebne tiskovine, lahko skliče takoj ustanovno sejo kluba. Pri vstopu v klub mora vsak kandidat izpolniti oboje — slovensko in angleško pristopnico, kakor se glase vprašanja. Angleške kakor slovenske pristopne karte je izpolniti samo na eni strani. Slovenske pristopnice (karte) obdrži klub, angleške pa pošlje klubov tajnik državnemu tajniku socialistične stranke, na

ALBERT LURIE CO.

1810-1820 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

Največja slovanska department trgovina
v Chicagi. Prodajamo vse, kar
potrebujete v hiši.

Pazite na naša posebna naznanila v tem listu

podlagi katerih izda klub Charter, in klubovi člani dobe vsak mesec strankino glasilo 'The Socialist World'. To glasilo dobe brezplačno, ker je naročnina za glasilo že všteta pri mesečnih prispevkih, ki jih pošilja klubov tajnik od vsakega dobrostoječega člana tajništvu Jugoslovanske socialistične zveze.

3. Ko so vsi kandidati podpisali odnosno izpolnili pristopne karte in odračunali sklicatelju po 50c, se preide na volitev odbora za prvega pol leta. Odborniki so: Tajnik, zapisnikar, organizator in trije člani v nadzorni odbor. Če spada klub h County organizaciji, to je v kraju, kjer je organizirana County organizacija, tedaj izvoli klub še delegate v osrednji odbor County organizacije. Koliko delegatov je treba izvoliti, je odvisno od pravil tozadevne County organizacije. Vse tozadevne informacije dobi klubov tajnik, kakor hitro je klub priključen h County organizaciji. Predsednik se voli od seje do seje.

4. Po seji pošlje klubov tajnik zveznemu tajništvu od vsakega člana po 30 centov članarine, za kar mu pošlje tajništvo članske znamke. Poleg tega naroči klubov tajnik tudi članske knjižice, pečat, pravila ali poslovne knjige za klub. Nekateri klubi hočejo imeti tudi takoj strankine znake. Cena teh predmetov je naznačena spodaj.

5. Če žele pristopiti k novoustanovljenemu klubu oženjeni pari, naj naroči zanje klubov, tajnik pri zveznemu tajništvu DUALNE znamke, to so znamke, ki se na sredi pretrgajo in dobi eno mož, drugo pa žena. Te znamke dobe le žene, katerih možje so pri klubu in opravljajo hišna dela doma. Dualne znamke stanejo 35 centov vsaka, odnosno dve v eni. Take žene ne plačajo pristopnine.

6. Pristopnino za sprejemanje članov v klub določa klub sam na seji. Ponavadi je pristopnina 50c. Iz te svote pa dobi član člansko knjižico, pravila in za prvi mesec člansko znamko. Navadni mesečni prispevki pri klubu so po 40, 45 pa tudi po 50c. Od te svote gre 30 centov od člana zveznemu tajništvu, drugo ostane pa v klubovi blagajni. V slučaju, kjer dobiva omoženi par dualne znamke, plača pri klubu 5c več članarine, kot pa ostali člani, ker mora klubov tajnik poslati pet centov več na Zvezo.

7. Ko je klub priglašen Zvezi, dobi lahko nekatere reči, ki jih rabi, na račun, to je, da jih plača pozneje, ne more pa klub dobiti na račun članskih znamk; za članske znamke je treba poslati z naročilom tudi svoto, kolikor že znaša naročilo.

8. Članske knjižice so po 2c komad.

9. Pravila so po 6c komad.

10. Pečat iz gumij, 75c poštne prosto.

11. Pozlačeni strankini znaki po 40c komad, klub jih prodaja članom po 45 ali 50c, kakor že določi klub sam, tako da ostane nekaj v klubovi blagajni.

12. Celuloidni strankini znaki po 5c, klub jih prodaja članom po 10c komad, tako da ostane nekaj v klubovi blagajni.

13. Formule za mesečna poročila, ki jih pošiljajo tajniki vsak mesec tajništvu Zveze, se dobe brezplačno.

14. Vsa druga navodila, ki spadajo še k nanovo ustanovljajočem klubu, dobi sklicatelj ali tajnik, čim piše po tiskovine za ustanovitev socialističnega kluba.

Naslovite vedno: **JUGOSLAV SOCIALIST FEDERATION, 220 SOUTH ASHLAND BLVD., CHICAGO, ILLINOIS.**
Tajništvo J. S. Z.

CHASE PHONOGRAPH—

Prodajamo gramafone katere izdelujemo v lastni tovarni

Naši stroji so okusno izdelani
in dajemo zanje garancijo.

Preje, predno kupite gramafon,
pridite in si oglejte naše stroje.

FRANJO PUHARIČ

lastnik

1332 West 18th St.

Chicago, Ill.

PRVOMAJSKA SLAVNOST V CHICAGI.

Kot smo poročali že v zadnji izdaji tega lista, se vrši v nedeljo dne 1. maja velikanski pohod čikaškega delavstva z zbirališča na Blue Island Ave. in Roosevelt Hd. (preje 12. cesta) v Kolizejum, kjer se bo vršil shod, na katerem nastopijo govorniki iz raznih mest. Na sporedu bodo tudi koncertne točke.

Na zadnji seji slovenskega socialističnega kluba je bilo sklenjeno, da se korporativno udeležimo slavnostnega pohoda dne prvega maja. Naše zbirališče bo na prostoru, ki je gori omenjen.

Apeliramo na sodruge in sodruginje kluba št. 1, kakor tudi na članstvo ostalih dveh klubov JSZ. v Chicagi, da se udeleži te manifestacije.

Odbor kluba št. 1, J. S. Z.

NAZNANILO.

Clevelandske sodruge, somišljenike in prijatelje pešja opozarjamo na veliki pomladanski koncert, katerega priredi Slov. pevski zbor "Zarja" odsek Slov. soc. kluba št. 27, v nedeljo dne 8. maja t. l. ob 7:30 zvečer v Sever-Nagode dvorani, na 6021 St. Clair Ave.

Ta prireditvev "Zarje" bo popolnejša, obširnejša in bogatejša od vseh njenih dosedanjih prireditev in bo navzočim gotovo nudila mnogo duševnega užitka in razvedrila.

Torej ne zamudite te prireditve!

Tajništvo kluba št. 27.

Kje bomo jedli?

Slovenci v Chicagi pristopajte k slovenskemu socialističnemu klubu št. 1, JSZ.

Ako se zavedate, da ste delavci, tedaj morate biti tudi člani organizacije, ki zastopa interese delavstva. Ne samo to: Socialistična organizacija hoče ustanoviti družbo, v kateri bo delavec tudi spoštovan kot delavec, v kateri bo živel kot delavec, vreden svojega plačila.

Delavstvo se danes vsepovsod izkorišča. Zakonodaje ga prezirajo, ker sede v njih ljudje, ki so najemniki kapitalističnega reda in raditega njegovi varuhi. To se bo izpremenilo, kadar bo masa delavskega ljudstva razumela, da se morejo te razmere spremeniti le z organizacijo zavednega delavstva.

Naš klub ima svoje seje vsak tretji petek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. na 2657 So. Lawndale Ave. Poleg rednih sej obdržujemo tudi diskuzije, na katerih se razpravlja o važnih vprašanjih. Vsakdo, ki je socialističnih naziranj, je dobrodošel v naše vrste.—Tajnik.

EDINI HRVATSKO-SLOVENSKI
FOTOGRAF V CHICAGI, ILL.

Včelik

UMETNIŠKI FOTOGRAF.

Izdeluje raznovrstne slike, prve vrste delo. Ako vas doslej še noben slikar ni zadovoljil s svojim delom, pridite k meni in spoznali boste, kaj je slikarska umetnost.

Ženitvene in društvene slike so naša specialiteta. Vsako delo lje garantirano.

IVAN VČELIK,

1147 W. 18th Street (Corner May St.)

Ameriško- Jugoslovanska Tiskovna Družba

izdaja delavski dnevnik

“Enakopravnost”

in izdeluje vse tiskovine, spadajoče v področje tiskarne. V naklonjenost se priporočamo.

“ENAKOPRAVNOST”

6418 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Belaj & Močnik

6205 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Naša prodajalna ima veliko zalogo pomladanskih in letnih oblek najnovejšega kroja za moške in dečke.

Imamo veliko izbero moških in deških srajc, kravat, ovratnikov, spodnjega perila, nogavic, klobukov, čepic itd.

Izdelujemo obleke po meri in najnovejši modi. Naše cene so zmerne.

Naše dosedanje poslovanje vam garantira pošteno in zadovoljivo postrežbo.

Vsakojaka izbera lesa, lat, deščic za pokrivanje streh (shingles), apna cementa in premoga

Zaloga vsakovrstnih okvirjev za okna in vrata in obojev.

Lesne zaloge na Chisholmu, Buhlu, Nashwauku, Gilbertu in na Cuyuna Range.

DOWER LUMBER COMPANY

Chisholm, Minn.

Največja Slovenska trgovina in zaloga

hmelja, malta, i. t. d.

Za mlade in stare neprekosljive vrednosti v vsakdanjem življenju. Kuhaj si ga sam doma — ohrani zdravje in dobro voljo.

Pišite po naše produkte. En sam poizkus vas bo prepričal, da je doma kuhani le najboljši. Pošiljatev in uspeh jamčen.

Najnižje cene. Grocerijam in zastopnikom popust. Tvrdba

FRANK OGLAR

6401 Superior Ave., Cleveland, Ohio

SKALA STATE BANK

NAJSTAREJŠA SLOVANSKA BANKA V AMERIKI

Pošiljamo denar v vse kraje Slovenije in druge dele Jugoslavije in ga zamenjavamo po najvišji valuti.

Svote se točno odpošiljajo in se izplačujejo naslovljencem kar najhitreje mogoče in brez vsakih zadržkov.

Ako hočete, da tisti, katerim pošiljate denarne svote iste prejmejo v najvišji vrednosti, tedaj se poslužujte naše državne banke, ki je vseskozi sigurna.

Za vse denarne pošiljatve garantiramo, da bodo v najbolšem redu in točno izplačane naslovljencu.

PRODAJAMO PAROBRODNE LISTKE

Za vse prekomorske črte za in iz Evrope. Tudi v tem oziru Vam nudi naša banka najboljšo postrežbo. Za cene parobrodskih listkov vprašajte pri nas.

ODVETNIŠKE IN JAVNO-BILJEZNIŠKE
POSLE OBAVLJAMO TOČNO, HITRO
IN PO UGODNIH CENAH.

SKALA STATE BANK

966-68-70 W. 18th St.

CHICAGO, ILLINOIS

<p>JUGOSLOVANSKA SOCIA- LISTIČNA ZVEZA</p> <p>SOCIALISTIČNE STRANKE V AMERIKI. 220 SO. ASHLAND BLVD., CHICAGO, ILL.</p>

Tajnik J. S. Z.:

Frank Petrich, 220 So. Ashland Blvd., Chicago, Ill.

Odbor slovenske sekcije:

Frank Alesh, Mary Aucin, Vincent Cainkar, Philip Godina in Frank Zaitz.—Philip Godina, tajnik slov. sekcije; Vincenc Cainkar, blagajnik; Frank Zajec, zapisnikar.

Nadzorni odbor slov. sekcije:

Frank Gottlicher, Mary Udovich.

Odbor srbske-hrvatske sekcije J. S. Z.:

St. Bojanovic, Peter Kokotovich, Milan Lucic in Mitar Sekulich.

Nadzorni odbor J. S. Z.:

Od slov. sekcije: F. S. Tauchar in Frank Udovich.

Upravni odbor Proletarca:

Frank Udovich, predsednik; Frank Alesh, tajnik; Philip Godina, blagajnik; Frank Gottlicher in F. S. Taucher, nadzornika.

Vse informacije in tiskovine za ustanovitev socialističnih klubov daje tajništvo J. S. Z.

SLOVENSKI AKTIVNI KLUBI:

83, Fort Smith, Ark. — Tajnik Frank Gorenc, R. 1, box 208, Bonanza, Ark.

1, Chicago, Ill. — Tajnik Frank Zaitz, 2124 S. Crawford Ave.,

4, LaSalle, Ill. — Tajnik Venc. Obid, 438 La Fayette St.
45, Waukegan, Ill.—Tajnik Frank Nagode, 1033 Adams St., No. Chicago, Ill.

47, Springfield, Ill.—Tajnik Frank Besjak, 1974 S. 17 St.
50, Virden, Ill. —Tajnik Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.

128, Nokomis, Ill. — Tajnik Ernest Krušič.
201, Auburn, Ill. — Tajnik Leop. Sveglic, Bx 302.
219, E. Moline, Ill. — Tajnik Jus. Zajec, Box 815.
224, Pullman, Ill.—Tajnik Peter Vrhovnik, 60 E. 104th St., Chicago, Ill.

25, Indianapolis, Ind. — Taj. John Vivoda, 756 Haugh St.

217, Madrid, Iowa. — Tajnik Frank Omerza, R. 2, Box 32A.

81, Skidmore, Kans. — Tajnik Val. Wirtich, R. 3, Box 261, Columbus, Kans.

157, Gross, Kans. — Tajnik Ant. Sular, Box 104.

114, Detroit, Mich. — Tajnik Valent Maisel, 1432 E. Ferry Ave.

22, Chisholm, Minn. — Tajnik Jos. Ule, 200 S. 3rd Ave.

2, Glencoe, Ohio. — Tajnik Ign. Zlemberger, Box 12.
Redne seje vsako 3. nedeljo popoldne pri sodrugu N. Zlembergerju.

27, Cleveland, O. — Tajnik Leo. Poljšak, 6710 Bliss Ave.
Frank Mack, organizator. Seje vsako drugo in četrto nedeljo ob 2. uri popoldne na 6409 St. Clair Ave.

49, Collinwood, O. — Tajnik Andr. Hafner, 392 E. 161. St.

Zanesljivo in hitro

poskrbuje denarna izplačila v stari domovini in opravlja druge bančne posle

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Rojaki, poslužujte se v vseh zadevah te slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državne urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000 rezervnega zaklada.

Za cene denarju glejte list "Glas Naroda".

Za FRANK SAKSER STATE BANK
Frank Sakser, predsednik.

JAMES J. LYONS

klobučar

Največja izbira
klobukov
in čepic
najnovejše
mode.

Tri prodajalne:

1850 Blue Island Avenue
4733 S. Ashland Avenue
4019 W. 26th Street

Vse v Chicagi, Ill.

- 123, Maynard, O.—Taj. Andr. Zlatoper, B. 22, Maynard, O.
 189, Blaine Ohio. — Tajnik Frank Garm, Box 167.
 222, Girard, O — Tajnik Frank Kramar, 1020 State St.
 10, Forest City, Pa. — Tajnik John Murnich, Box 408.
 13, Sygan, Pa.—Taj. Frank Pastovrh, Bx 86, Morgan, Pa.
 32, W. Newton, Pa.—Tajnik Jos. Zorko RFD. 2, Boj 114.
 69, Herminie, Pa. — Tajnik Ant. Zornik, Box 202.
 118, Canonsburg, Pa. — Tajnik Pavel Cesnik, Box 238.
 5 So. Fork Pa. — Tajnik Jos. Govekar, Box 565.
 167, South View, Pa. — Tajnik Anton Rupnik, Box 55.
 171, Yukon, Pa. — Tajnik Rud. Gorjup, Box 378.
 175, Moon Run, Pa.—Tajnik Jos. Seme, Box 11.
 176, Wick Haven, Pa. — Tajnik John Bizelj, Box 4.
 178, Hostetter, Pa. — Tajnik Jos. Debelak, R. F. D. 1, Box 100 B, Latrobe, Pa.
 182, Meadowlands, Pa. — Tajnik Leonard Lenassi, Bx 563.
 184, Lawrence, Pa.—Tajnik John Terčelj, Box 161.
 211, Aliquippa, Pa. — Tajnik Jack Kotar, Box 182.
 214, Greensburg, Pa.—Mike Paulin, R. F. D. 7, box 6.
 218, Luzerne, Pa. — Tajnik John Matiehič, 376 Miller St.
 220, Bon-Air, Pa. — Taj. Peter Bukovec, Box 734, Cone-maugh, Pa.
 221, Irwin, Pa. — Tajnik J. R. Sprohar, R. 2, Box 135.
 223, Cuddy, Pa. — Tajnik Andr. Gabršek, Bx. 129.
 225, Avella, Pa. — Tajnik Dom. Feltrin, Bx. 136.

SRBSKI KLUBI:

- 30, Chicago, Ill. — Tajnik Michael Chavich, 2306 Clybourn Avenue.
 210, Detroit, Mich. — Tajnik Peter Belamarich, 1432 Ferry Avenue E.
 212, Detroit, Mich. — Tajnik Frank Juretich, 379 Clair-point St.

POSAMEZNI ČLANI (at large):

- John Teran, Ely, Minn.
 Frank Rolich, Hudson, Wyoming.
 John Rezelj, W. Allis, Wis.
 John Petrich, Youngstown, O.
 Frank Smerdu, Moline, Ill.
 Frank Rataic, Forest City, Pa.
 Frank Lipar, Trommald, Minn.

NIHČE JIH NE MORE VARATI.

Brezdvomno so oni dnevi že minuli, ko so brezvestni posnemalci javnost varali. Naslednje pismo, datirano Eureka, Calif., 22. marca 1921 je očividni dokaz, tega dejstva. "Mi smo zelo zadovoljni s Trinerjevim grenkim vinom. Isto je izborno zdravilo, kar se pa raznih posnemalcev tiče, nas nihče ne more varati. Spoštovanjem: John Jicha". Da so naši odjemalci povsem zadovoljni, imajo za to povsem razloge. Trinerjevo grenko vino, katero izdeluje Joseph Triner Co., 1333—45 So. Ashland Ave., Chicago, je najbolj zanesljivo zdravilo za neprebravo, zabasanost, glavobol in druge želodčne neprilike. Nihče vam ne more predpisati boljšega leka v takih slučajih, in nihče ne more sestaviti zdravilo bolj znanstveno, kot izkušeni kemiki Trinerjevih laboratorij z vsemi modernimi pripravami pri rokah. Vprašajte Vašega lekanarja, naj vam, da še Trinerjevo Angelica, Liniment itd. Samo en poskus vas bo prepričal o izbornosti teh zdravil. (Adv.)

A. M. KAPSA

Ustanovljena leta 1888

Prodajalna vsakovrstnega orodja za mehanike, električne potrebščine, vseh vrst za avtomobile in kar se rabi pri plinu

2000-2004 Blue Island Avenue
 Cor. 20th Street, Chicago, Ill.

Na prodaj vsaka stvar, ki spada v področje te trgovine.

TEL. CANAL 1614

Naznajam bratom Slovincem, Hrvatom in Srbom, da sem odprl moderno

KROJAŠKO DELAVNICO

Izdelujemo vsakovrstna moška in ženska oblačila, čistimo, likamo in popravljamo.

Izdelujemo tudi sokolske kroje in nabavljamo sokolske potrebščine. Solidno delo, cene zmerne. Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost.

Frank Novosel

KROJAČ

1113 W. 18th St Chicago, Illinois

FRANK ČERNE

NAJVEČJA SLOVENSKA TRGOVINA Z ZLATNINO.

6033 ST. CLAIR AVE.

CLEVELAND, OHIO

Pridite in prepričajte se. Največja in najpopolnejša izbira možkih in ženskih ur, od najnavadnejših do najdražjih. Stenske ure vseh vrst, tudi s kukavico. Prstane, verižice, obeske in brušeno steklo itd. posebno bogata izbira daril za ženine in neveste. V optičnem oddelku preiskujem oči in prodajem očala. Popravljam ure in vso zlatnino sploh.

SPREJEMAM IN IZVRŠUJEM TUDI POŠTNA NAROČILA.

MUZIKALIČNI ODDELEK

Obiščite mojo prodajalno godbenih instrumentov, katera Vam nudi največjo izbero Columbia gramofonov in Maniphonov po predvojni ceni. Columbia grafonola, ki je stala pred enim mesecem Type D-2 \$75.00, stane sedaj samo \$60.00. Type E-2, preje \$120.00, sedaj samo \$85.00. Type G-2 preje \$150.00, sedaj samo \$125.00. Ta ponudba velja le toliko časa dokler se zaloga ne zmanjša. Dalje imam veliko zalogo klavirjev navadnih ali mehaničnih, na katere lahko igra vsak. Posebno pa ne prezrite Vam dane prilike si nabaviti mehanični klavir "Star" izdelka (Player piano), najboljše vrste, z električnim motorjem. Nič več Vam ne bo treba z nogami pritiskati meh. Samo lahek pritisk na gumb in vse drugo opravi motor. Cena je samo \$800.00.

V zalogi imam tudi električne motorje za navijanje Columbia gramofonov. Posebno pa še opozarjam na veliko in popolno zalogo

COLUMBIA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH.

Najnovejše slovenske gramofonske plošče: cena 85c komad.

- E 4992 Družinske sladkosti v Clevelandu
Od kod je Špela doma?
E 4991 Zaljubljen se je Vrabec.
Špela pa Micka v kabaretu.
E 4845 Nedolžno oko.
Še enkrat te objamem.
E 4688 Naprej zastava slave.
Mili zvonček z melodijami.

- E 4689 Ko bi moj ljubi vedel to.
Na tujih tleh.
E 4544 Jezična Žefka v Coney Island.
Zdravstvuj, ne plakaj deva.
E 4846 Housmajsterca v terjatri.
Kakšno pečenko je Špela jedla?
E 4545 Vesela je Slovenka. Valček.
Po žetvi. Polka.

Najnovejše slovenske "player piano rolle": cena \$1.00 komad.

- 40317 Kje so moje rožice. Pesem.
40318 Zvezda. Pesem.
40319 Tiha Luna. Pesem.
40330 Slovensko dekle. Pesem.

- 40215 Pozdrav. Pesem.
40216 Nazaj v planinski raj. Pesem.
40174 Domovina mili kraj. Pesem.
40175 Naprej. Pesem.

Kdor naroči šest ali več komadov, pošljemo poštne prosto.

ZASTONJ!

GRAFONOLA

ZASTONJ!

Radi prevelike zaloge blaga, sem se odločil, da oddam petindvajset gramofonov zastonj tistim, kateri se prej oglasijo. Pogoji: kdor kupi trideset gramofonskih plošč po navadni tržni ceni. Ti pogoji veljajo seveda samo tako dolgo dokler zaloga teh ne poide. Zato ne odlašajte, ampak pridite takoj.

PIŠITE PO CENIK, KATEREGA VAM POŠLJEMO BREZPLAČNO.

AGITATORJI NA DELU.

Število naročnin, ki so jih poslali agitatorji za razširjenje

PROLETARCA.

Frank Ahlin, Cleveland, O.	2
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	4
August Komar, Cleveland, O.	7
John Kunstelj, Gross, Kans.	2
Nace Zlemberger, Gleneoe, O.	1
Louis Urbančič, Detroit, Mich.	7
M. Pavšek, Irwin, Pa.	1
Joseph Koenig, San Francisco, Calif.	1
Frank Richter, Oregon	2
Frank Udovich, Chicago, Ill.	1
Louis Malich, Cleveland, O.	3
John Oblak, Dillonvale, O.	2
Joseph Topolak, Detroit, Mich.	2
Frank E. Jeniker, Snnyside, Utah	1
J. R. Sprohar, Irwin, Pa.	4
Ignac Musar, Clinton, Ind.	1
John Poch, Somerset, Colo.	1
Mike Chavic, Chicago, Ill.	1
Anton Ocepak, Clairton, Pa.	4

Tovariš delavec, ki se zavedaš razreda, kateremu spadaš, stopi tudi ti v vrste agitatorjev in pomagaj razširjati in agitirati za svoje bojovno glasilo — Proletarca. Piši na spravo lista, da ti pošlje pobotne knjižice.

UPRAVNIŠTVO.

IZŠLA JE KNJIŽICA:

“NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV.”

Z vprašanji in odgoovri v slovenskem in angleškem jeziku, ki jih mora vedeti vsak prosilec pred sodnikom. Cena 40c. Naročila sprejema tajništvo J. S. Z., 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

TISKOVNI FOND PROLETARCA.

XIII. IZKAZ.

Irwin, Pa. — J. R. Sprohar\$	4.00
Cleveland, O. — Frank Pence50
Gross, Kans. — Jack Ločniškar	1.00
New Cannan, Conn. — John Kristan85
Cleveland, O. — Joseph Perko30
Waukegan, Ill. — Martin Judnich40
Canonsburg, Pa. — John Chesnik 50c; Ivana Krule 29c; Andrew Posega 50c, skupaj	1.29
Detroit, Mich. — Joseph Topolak	2.50
Nokomis, Ill. — Lucas Grosser50
James City, Pa. — Joe Petek	2.25
Export, Pa. — Joseph Britz	1.00
Hughes, Okla. — Joe Kogoy50
Renton, Pa. — Louis Gorsic50
Somerset, Colo. — John Poch50

Skupaj\$ 16.09
Zadnji izkaz 1,533.58

Skupaj\$1,549.67

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam.—Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveđen. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: “V organizaciji le moč.” — Tajnik kluba št. 27, JSZ.

ANTON KARA

1161 W. 18th St.

CHICAGO, ILL.

Trgovina s čevlji

V zalogi potrebščine za čevljarje.

CENE NIZKE
POSTREŽBA TOČNA

Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost

ANTON KARA

Franjo Halauš

Moderna

Krojaška

Delavnica

Izdelujem obleke po meri, čistim in popravljam.

DOBRA IN TOČNA
POSTREŽBA.

1803 S. Throop St., Chicago, Ill.

TEL. CANAL 1395

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West
Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., John-
stown, Pa.2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown,
Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVA, R. F. D. 2, Box 27,
Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315
Butler St., Pittsburgh, Pa.1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleve-
land, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O

POBOTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135,
West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSEF GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill

VEHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

KONVENCIJA S. D. P. Z. SE BO VRŠILA KA-
KOR PRVOTNO DOLOČENO.

Iz urada S. D. P. Z.

Na vse mogoče načine sem deloval, da bi se združenje podpornih organizacij izvršilo še pred našo konvencijo. Prejel pa sem dne 22. aprila od predsednika združevalnega odbora pismo, da še ni rešeno vse delo, tikajoče se združenja. Iz navedenega vzroka se mora vršiti naša peta redna konvencija, ki prične zborovati dne 2. maja v Johnstownu, Pa.

Opozarjam brate delegate, naj pridejo pravočasno na zborovanje.

Z bratskim pozdravom,

John Prostor, gl. predsednik.

MINERS
STATE BANK

CHISHOLM, MINN.

Je pod nadzorstvom države
Minnesota, in vaše uloge
so pri nas absolutno varne

POSEBNO POZORNOST DAJEMO
SLOVENCEM.

MAX WAIN

edini zastopnik

krojaških tovaren
KUPPENHEIMER

Zaloga obuval Bostonian in Walk-Over Shoes.

Vaš kredit je dober v naši trgovini.

117 West Lake St. Chisholm, Minn.

Tel. 368.

V UPOSTEVANJE ČLANSTVU SDPZ. V JOHNSTOWNU IN OKOLISKIH NASELBINAH TER DELEGATOM V. REDNE KONVENCIJE S. D. P. Z.

Članstvu društev štev. 1, 2, 3, 45 in 79 SDPZ., v ravnanje: Znano vam je, da se vrši peta redna konvencija naše organizacije v Johnstownu. Zborovanje prične prvi ponedeljek v maju. Na člane, ki bi mogli za dobo konvencije dati kakemu delegatu stanovanje, se apelira, naj naznanijo, za koliko delegatov imajo prostor. Sporočila lahko pošljete pisмено na naslov Louis Krašna, Box 218, Conemaugh, Pa., ali pa na 634 Main St., Johnstown, Pa.

Dne 24. aprila ob 9. dopoldne se vrši seja v Slov. nar. domu na Maxhum, Pa., Kdor hoče, lahko sporoči glede stanovanj ustmeno na tej seji.

Delegatje, ki bi radi stanovali za časa konvencije pri kakemu svojemu ožjemu prijatelju ali sorodniku, naj to sporoče na prej omenjeni naslov, da se bo vse potrebno uredilo že pred prihodom delegatov.

Prvega maja vas bomo pričakovali na kolodvoru Pennsilvanije in Baltimore; vsak delegat naj ima pripet znak SDPZ. na vidnem mestu, da se bomo lažje spoznali. Priporočam, da bi delegatje dospeli sem čimveč mogoče vsaj do 6. ure zvečer 1. maja, ker bo ob 7. slavnostni sprejem v Slovenski dvorani v Conemaughu. Toliko na znanje o tem. — Za odbor, Louis Krašna.

Nadalje navajam članstvu SDPZ. v Johnstownu, da so izvoljeni zastopniki društev SDPZ. na seji dne 10. aprila sklenili, da se priredi dne 5. maja ob 8. zvečer v dvorani društva Sv. Alojzija v Conemaugh banke v počast delegatom. Za člane in nečlane je vstopnina \$2; delegatje so vstopnine prosti. Vstopnice se dobe do 5. maja pri društvenih tajnikih in blagajnikih.

Omenjeni odbor je tudi sklenil, da priredi dne 3. maja ob 7:30 zvečer veselico v Slov. delav. domu na Maxhumu. Za vsestransko zabavo in postrežbo bo preskrbljeno. Igrala bo godba na pihala. Nastopijo tudi

pevski zbori. Vstopnina k tej veselici je samo 50c; dame so vstopnine proste. Vstopnice se dobe pri društvenih tajnikih in blagajnikih ter na večer priredbe pri blagajni.

Apeliramo na članstvo SDPZ. v tem okrožju, naj v obilnem številu poseti to priredbo in s tem omogoči delegatom nekaj uric v naši sredi. — *Pripravljalni odbor.*

SEZNAM DO DNE 23. APRILA 1921 POROČNIH DELEGATOV IN ZASTOPNIKOV ZA PETO REDNO KONVENCIJO.

(katera se prične dne 2. maja 1921 v Turner Hall, Johnstown, Pa.)

Stev.	Sedež društva	Ime in priimek delegata.	Naslov delegata.
1	Conemaugh, Pa.,	Aug. Samec, Bx. 7, Park Hill, Pa.	
2	Moxham (Johnstown, Pa.,	John Zupan, R. F. D. 7, Johnstown, Pa.	
3	Franklin, Pa.,	Louis Krašna, Box 218, Conemaugh, Pa.	
4	Lloydell, Pa.	Jos. Culkar, Lloydell, Pa.	
6	Garrett, Pa.,	Andrej Vidrich, (2. glav. pomožni tajnik) zastopnik.	
7	Claridge, Pa.,	Matija Regina, Claridge, Pa.	
9	Johnstown, Pa.,	Stefan Debelak, R F D 7, Box 55; Johnstown, Pa.	
11	Dunlo, Pa.	Frank Bavdek, Box 293.	
13	Hostetter, Pa.,	Anton Zobkar, Box 104, Hostetter, Pa.	
14	Orient, Pa.,	Frank Pavlovčič, 1. gl. pom. tajnik, zastopnik.)	
15	Sopris, Colo.,	Blas Novak, (gl. tajnik, zastopnik).	
21	Mineral Kansas,	Martin Oberžan, (preds. gl. por. odbora, zastopnik.)	
22	LaSalle, Ill.,	Lenard Alpner, 306—8th Ave., LaSalle, Ill.	

TRAMONTIN BROS.

Trgovina Grocerije

najboljše kakovosti. Najboljša postrežba.

Kupite potrebščine pri nas, pa se boste prepričali.

129 Lake Street Chisholm, Minn.

A. H. O'NEIL

THE TOGGERY SHOP

Modna Trgovina za Moške.

101 East Lake Chisholm, Minn.

- 23 Coketon, W. Va., Frank Kocjan, Box 272; Coketon W. Va.
- 24 Iselin, Pa., Blas Novak, (glavni tajnik, zastopnik).
- 25 Rock Springs, Wyo., Tomaž Cadež, Rock Springs, Wyo.
- 27 Diamondville, Wyo., Blas Novak, (gl. tajnik, zastopnik).
- 29 Meadow Lands, Pa., Andrej Vidrich, (2. glav. pomožni tajnik, pooblaščenec).
- 30 Breezy Hill, Kans., John Homec, R. R. 2, Box 160, Mulberry, Kansas.
- 32 Palisades, Colo., Martin Oberžan, (glav. preds. porotnega odbora, zastopnik).
- 33 Jenny Link, Ark., Mihael Pajk, Jenny Link, Ark.
- 34 Yukon, Pa., Anton Lavrič, Box 8, Yukon, Pa.
- 35 Lorain, Ohio, Mihael Virant, 1729 E. 30th St., Lorain, Ohio.
- 36 South Fork, Pa. Anton Rukše, South Fork, Pa.
- 38 Bridgeport, Ohio, Martin Koss, R. F. D. 2, Box F., Bridgeport, Ohio.
- 40 West Newton, Pa., Joseph Zorko, (gl. podpredsednik, zastopnik).
- 41 Cleveland, Ohio, William Sitter, 5805 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
- 42 Oglesby, Ill. Leonard Alpner, (delegat dr. št. 22, zastopnik).
- 45 Johnstown, Pa. Joseph Rován, 103 Birch Str. Johnstown, Pa.
- 47 Avella, Pa., John Prostor, (gl. predsednik, zastopnik).
- 50 Franklin, Kansas, Anton Seljak, Franklin, Kans.
- 51 Cleveland, Ohio, Frank Budič, 1008 E. 66th St., Cleveland, Ohio.
- 52 DeKalb, Il., Blas Novak, (gl. tajnik, zastopnik).
- 55 Crabtree, Pa., Blas Novak, (gl. tajnik, zastopnik).
- 56 Pittsburgh, Pa., Anton Hrvat, 843 Smithton Ave., N. S. Pittsburgh, Pa.
- 57 Wooster, O., Blas Novak, (gl. tajnik, zastopnik).
- 60 Moon Run, Pa., Mihael Jerala, Box 217, Moon Run, Pa.
- 62 Cleveland, O., Fannie Trbežnik, 6615 Bonna Ave.
- 64 Milwaukee, Wis. Anton Demshar, 822 Woodlawn Ave., Milwaukee, Wis.
- 65 Staunton, Ill., Joe Vidmar, (delegat dr. št. 86, zastopnik).
- 66 Yale, Kans. Ivan Jenčič, R F D 8, Pittsburg, Kansas.
- 68 Clinton, Ind., Frank Bregar, Box 737, Clinton, Ind.
- 69 Madrid, Iowa, Blas Novak, (gl. tajnik, zastopnik).
- 70 New Derry, Pa., Joseph Zorko, (gl. podpreds. zastopnik).
- 79 Bea Air, Pa., Frank Tursich, Box 153, Conemaugh, Pa.
- 82 Ringo, Kansas, John Lekša, R. R. 4, Box 230, Girard, Kansas.
- 85 Skidmore, Kans., Sim. Repovš, R R 1, Wier, Kans.
- 86 Livingston, Ill. Joseph Widmar, Livingston, Ill.
- 88 Nokomis, Ill. Jožef Vidmar, (delegat dr. št. 86, zastopnik).
- 89 Eckhart Mine, Md. Frank Kocjan, (del. dr. št. 23, zastopnik).
- 91 Gensburg, Pa. Alojzij Palčič, R. F. D. 7, Box 32 Gensburg, Pa.
- 92 Mineral, Kans., Martin Oberžan, (pred. gl. por. odbora, zastopnik).
- 93 Bryant, Okla. Martin Oberžan, (pred. gl. port. odbora, zastop.)
- 100 Forest City, Pa., Matija Kamin, Box 491, Forest City, Pa.
- 101 Midway, Pa. Martin Stropek, Box 75, Midway, Pa.
- 103 East Helena, Mont., Blas Novak, (glav. tajnik, pooblaščenec).
- 106 Bear Creek, Mont., Frank Pavlovčič, (1. glav. pomožni tajnik, zastopnik).
- 107 Homer City, Pa., Martin Kovač, Box 275, Homer City, Pa.
- 108 Chisholm, Minn., Frank Vidmar, 323 N. Poplar St., Chisholm, Minn.
- 109 Cherokee, Kans., Simon Repovš, Weir, Kans.

THE SAPERO COMPANY

CHISHOLM, MINN.

Pred kratkim prejeli nove ženske

Poročne obleke

Novi venci in voščene rože.

Vse cene znižane na najnižjo mogočo mero. — Za najboljše ženske suknje, obleke in obušala se obrnite najprvo na nas.

Nisula Bros:

CHISHOLM, MINN.

**Trgovina
s suhim blagom, različnimi
potrebščinami in
čevlji**

Pridite k nam, če hočete najboljše blago po najnižjih cenah.

Pronašli boste, da se vam bo izplačalo.

- 116 Willock, Pa., Anton Sotler, P. O. Box 212, Willock, Pa.
- 117 Broughton, Pa., Michael Mali, Box 155, Broughton, Pa.
- 118 Fleming, Kans. Simon Repovš, Weir, Kans.
- 120 Gilbert, Minn., Blas Novak, (glavni tajnik, zastopnik).
- 121 Little Falls, N. Y. Frank Borštnar, 226 Loomis Str., Little Falls, N. Y.
- 123 Springfield, Ill., Joe F. Kren, 1900 E. Stuart St., Springfield, Ill.
- 125 Burdine, Pa. Anton Sotler, (del. dr. št. 116, zastopnik).
- 126 Collinwood, O. Vinko Blaško, 643 E. 160th Str., Collinwood, O.
- 128 Indianapolis, Ind., Louis Sasek, 913 Kctsham St., Indianapolis, Ind.
- 130 Eveleth, Minn., Anton Rahne, Box 173, Eveleth, Minn.
- 131 Calumet, Mich., Joseph Srebernjak, 511—5th St., Calumet, Mich.
- 134 Vandling, Pa. Matija Kamin, (del. dr. št. 100, zastopnik).
- 138 Somerset, Colo. Blas Novak, (gl. tajnik, zastop.)
- 142 Winterquarters, Utah, Blas Novak, (gl. tajnik, zastopnik).
- 145 Joliet, Ill., Frank Hočevnar, 1120 Broadway St., Joliet, Ill.
- 146 Penns Station, Pa., John Trbovc. Manor, Pa.,
- 151 Dalagua, Colo., Blas Novak, (gl. taj., zastopnik).
- 154 Sugarite, New Mex., Martin Oberžan, (glav. predsednik porotnega odbora, zastopnik).
- 155 Klein, Mont. John Čadež, (delegat dr. št. 25, zastopnik).

Blas Novak, tajnik.

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovač

Naša trdka je opremljena z vsemi potrebnimi, ki pridejo v poštev pri balzamiranju in ureditvi pogrebov.

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK, lastnik,

1814 So. Throp St. Chicago, Ill.
Telefon Canal 5903.

CENIK KNJIG.

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.

Moje življenje. (Ivan Cankar)85
Naša leta, (Milan Pugalj)	1.00
Vladar. (Niccolo Machiavelli)60
Krpanova kobila. (Jos. C. Oblak).....	.65
Mimo življenja, Ivan Cankar) vezana v platno.....	1.20
Zapiski Tine Gramontove, (Vlad. Levstik) vez. v plat.	1.00
Gadje gnezdo, (Vladimir Levstik) vezana v platno..	1.00
Kmečke povesti. (Florijan Golar).....	.75
Višnjeva repatica. (Vladimir Levstik), dva zvezka v dveh vezanih knjigah	3.00
Zajedalc. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75
Anfisa. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih... ..	.60
Jurkica Agičeva, (Ks. Sandor-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno.....	1.30
Jug. (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno.....	1.60
Vitez iz Rdeče hiše. (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno ..	1.50
Udovica, (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno.....	1.30
Don Correa, (G. Keller), roman30
V zarje Vidove. (Oton Zupančič), poezije.....	.50

Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.

Za staro pravdo. (Fran Erjavec).....	.60
Naš jezik. (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o slovenskem jeziku50
Slovenski pravopis. (Dr. A. Breznik).....	.50
Glavni statistički podatki države SHS. (Dr. Jože Rus)	.30
Zakon biogeneze. (J. Howard Moore, prevel I. M.)..	1.50
Svetovna vojna in odgovornost socializma. (Etbin Kristan) ..	.80
V novo deželo. (Etbin Kristan).....	.30
Strahovi. (Etbin Kristan)20
V dobi klerikalizma. (Liberatus).....	.20
Katoliška cerkev in socializem.30
Kdo uničuje proizvajanje v malem.20
Socijal. knjižnica. (Dva snopiča) in "Naša bogastva"	.10
Zadružna prodajalna ali konsum10
O konsumnih društvih15

Razno.

Najnovejše informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav40
Spoved papeža Aleksandra VI.20
Ameriški družinski koledar, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921,	1.00
"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920 ..	7.00

Angleške knjige.

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota	1.20
The Brass Check. (Upton Sinclair). Študija ameriškega žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno.....	1.20
The Profits of Religion. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese ..	1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštno znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

J. KORECEK

1244 W. 18th St., CHICAGO, ILL.

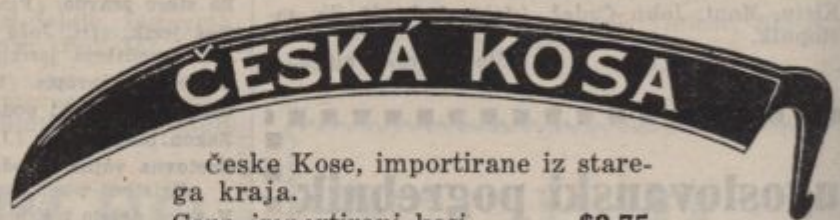
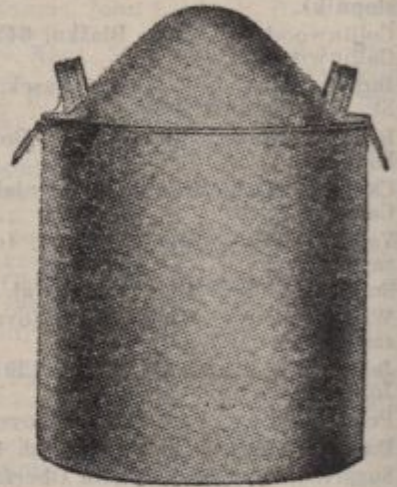
TRGOVINA Z ŽELEZNINO

in vsakovrstnim orodjem za tesarje,
mizarje, krojače itd.

Naša posebnost kotli z močnim, neprodušnim pokrovom.

Za vsako domačo vporabo. V njih lahko kuhate na pečeh s premogom ali pa plinom. Ako hočete dober kotel, izdelek domačih kleparjev, ga kupite pri nas. Cene so:

4 galone	\$ 6.00	10 "	12.00
6 "	8.00	15 "	16.00
8 "	10.00	25 "	25.00

Česke Kose, importirane iz starega kraja.

Cena importirani kosi \$2.75

Češki importirani srp, kos	\$.95
Klepalno kladivo in babca	1.60
Nakosišče35

Importirane Solingerjeve angleške britve, garantirane za eno leto, kos	\$4.95
Importirane Solingerjeve britve, posamezna	3.50
Solingerjeve poniklane škarje, kos	2.50
Škarje iz angleškega jekla, kos	1.80
Jermen za brušenje britev, kos	2.50
Jermen drugega izdelka za brušenje britev, kos	1.85
Stroj za striženje las, kos	3.50
Stroj za striženje las št. 1, kos	1.95

Zastonj damo vsakemu, ki kupi britvo od nas en brusilni kamen.

Pišite po naš cenik najboljših vsakojakih pušk.

1/2 palca debelosti mehke cinkove cevi \$.45	čevalj
1/2 palca debelosti bakrene cevi35 "
1/2 palca debelosti bakrene spojene cevi75 kos
Veliki bakreni lijaki65 "

Obiščite našo trgovino, da vidite našo bogato zalogo železnine, orodja itd. Za naročila po pošti priložite money order ali "cashier's check".

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.

Jenny Lind: Frank Grile, Box 106.

CALIFORNIA.

San Francisco: Joseph Koenig, 2005 Bush St.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Fr. Udovich, 1844 So. Racine Avenue.

Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St.

Cicero: Anton Putz, 5028 W. 25th Place.

Lincoln: Joseph Tičar, 628 Wichita Ave.

Moline: Frank Smerdu, 234½ — 36th St.

Nokomis: Ernest Krusic.

Peoria: F. Franko, 206 Reynolds St.

Springfield: Fr. Besjak, 1974 So. 17th St.

Virden: Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.

Waukegan in No. Chicago: Frank Mivšek, 1108 Prescott St., N. Chicago.

INDIANA.

Clinton: J. Musar, Lock Box 441.

Indianapolis: John Vivoda, 756 Haugh St.; J. Repovš, 960 N. Holmes Ave.

KANSAS.

Gross: John Kunstelj, Box 32.

MICHIGAN.

Detroit: Louis Urbancich, 648 Frederick Ave.

Limestone: Jos. Knaus, Box 13.

MINNESOTA.

Biwabik: Alois Zakrajšek, Box 423.

Buhl: Max Martz.

Chisholm: Frank Klun, Box 399.

Ely: John Teran, Box 432.

Gilbert: Jos. Antoncich, Box 455.

OHIO.

Akron: Frank Košir, 1176 Marcy St.

Barberton: Martin Zeleznikar, box 276.

Blaine: Frank Germ, Box 31.

Cleveland: L. Gorjup, 1414 E. 53rd St., A. Komar, 6710 Bliss Ave., Louis Malich, 6408 St. Clair Ave., Jacob Kocjan, 1273 E. 58th St.

Collinwood: Jos. Durn, 727 E. 157th St., Mike Podboy, 1312 E. 167th St.

Girard: Frank Kramar, 1022 State St.

Glencoe: Nace Zlemberger, L. box 12, in Anton Grden.

Lisbon: Jacob Bergant, R. 2, Box 19.

Maynard: Andy Zlatoper, box 22.

Niles—Girard: John Kokošin, 14 Baldwin ave., Niles, O.

OKLAHOMA.

Hughes: Joe Kogoy, box 52.

PENNSYLVANIA.

Aliquippa: Jack Kotar, Box 289.

Avella: Frank Bregar, box 363.

Conemaugh: Louis Krašna, Box 218, Dr. Boritelj, št. 1, S. D. P. Z.

Dunlo: Frank Kaučič, Box 293.

Export: John Frank, S. R. Box 315.

Forest City: Frank Rataic, Box 685.

Herminie: Anton Zornik.

Irwin: J. R. Shprohar, R. 2, Box 135. Mike Pavšek, R. F. D. 3, Box 74.

Johnstown: John Miklich, 404 Ohio St.

Lloydell: Anton Grbec, Box 35.

Luzerne: John Matičič, 13 Hughes St.

Martin: A. Zupančič, Box 11.

Morgan: J. Kvartič, Box 453.

Oakmont: John Ban, Box 355.

South Fork: August Orel, Box 363.

Vandling: Jos. Čebular, Box 156.

W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 2, box 113.

--- THE --- PEOPLES DEPT. STORE

prodaja

**raznovrstne narejene
obleke za ženske in otroke**

Obleke za dečke; zaloga obuval po novih,
nizkih cenah.

Ako se hočete zadovoljiti, kupujte vaše
potrebščine v

PEOPLES DEP'T STORE,

Chisholm,

Minnesota

1. MAJ JE RESNIČNI DELAVSKI PRAZNIK.

Oblečite se za to priliko s pošteno izdelano
obleko narejeno v delavnicah Hart
Schaffner & Marx.

Regal obuvala unijskega izdelka; zaloga
srajc, klobukov in kap po zelo niskih cenah.

MORRIS PECK

modna trgovina,

Ravnilo naše trgovine je kvaliteta in točna
postrežba.

122 W. Lake St.

Chisholm, Minn.

Tel. 89.

W. VIRGINIA.

Pierce: Anton Vidmar, box 373.
Thomas: Frank Kocjan, Box 272. Louis Bartol, box 481.

WASHINGTON.

Black Diamond: Frank Steblay, Box 22.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žeravec, Box 19, N. Newell St.
Milwaukee: Frank Maroh, 542 So. Pierce St.
West Allis: Jacob Black, 432 — 54th Ave. A. Ilovšek,
420 — 52nd Ave.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar, brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priložnosti pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika izpuščeno, naj se oglasi, pa bomo popravili imenik.

MODERNA KNJIGOVESNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,
1638 Blue Island Ave.,

(Adv.) Chicago, Ill

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$5, pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Kupujte vaše potrebsčine v
W. F. Wise General Store,
Glencoe, Ohio.

Prodajamo vsakojako blago.

Oglašajte priredbe vaših klubov in društev tudi v Proletarcu. Ako jih oglašate v drugih listih, zakaj jih ne bi tudi v Proletarcu, ki je glasilo in last slovenskega delavstva, organiziranega v J. S. Z.?

*Slovenec priporočamo
v posečanje*

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S
R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja :: :: :: ::

:: :: :: :: Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

SPREMENBA NASLOVA PRI TAJNIŠTVU J. S. Z.

Tajniški urad Jugosl. socialistične zveze se nahaja od sedaj naprej na glavnem stanu Socialistične stranke 220 South Ashland Boulevard, Chicago, Ill., in ne več na 3639 W. 26th Street.

Tajniki klubov J. S. Z. in tisti, ki imajo s tajništvom opravka, naj naslavlajo vsa pisma takole:

Jugoslav Socialist Federation, 220 So. Ashland Blvd.,

Chicago, Ill.

Tajništvo J. S. Z.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ, se vrši dne 14. maja (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov.

Organizator.

Naročite knjige "Za staro pravdo" in "Don Correa". Obe pošljemo za 90c.

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starijskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel v starih krajem.

obrnite se na tvrdko

ZAKRAJSEK & CESAREK
70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

JOSEPH C. WILIMOVSKY Urar, Zlatar, Optik

1840 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL. Tel. Canal 60

Solidno blago po zmernih cenah

Najstarejša zlatarska trgovina
na Blue Island Ave.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN,
N. Carolina.

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$3.00 na leto, za pol leta \$1.50. Naroča se pri “Čas”, 1037 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

Priporočam svojo krojačnico in čistilnico oblek.

FRANK SPENKO,
1540 Calcutta Avenue,
CLEVELAND, O.

NAROČITE!

Za \$5.00 pošljemo sledeče knjige:

Anfisa, drama v štirih dejanjih, spisal Leonid Andrejev; cena 60c;

Za staro pravdo, spisal Fran Erjavec, cena 60c;

Svetovna vojna in odgovornost socializma, Etbin Kristan, cena 60c;

V novo deželo, Etbin Kristan, cena 30c;

Katoliška cerkev in socializem, cena 30c;

Don Correa, roman, cena 30c;

Jug, zgodovinski roman, 616 strani, vezan v platno, cena \$1.60;

Vitez iz Rdeče hiše, zgodovinski roman, 504 strani, vezan v platno, cena \$1.50; skupaj \$6.00. Vse te knjige vam pošljemo za \$5, poštne prosto. Naročila pošljite Proletarcu.

LOUIS LONCARIC

Vrtamo vodnjake in popravljamo sesalke. Dela izvršujemo točno in jih garantiramo.

79th and Greenfield Aves.,
WEST ALLIS, WIS.
Telephone West Allis 738-W.
Telephone West Allis 738-W.

LOWRENCE AVČIN,

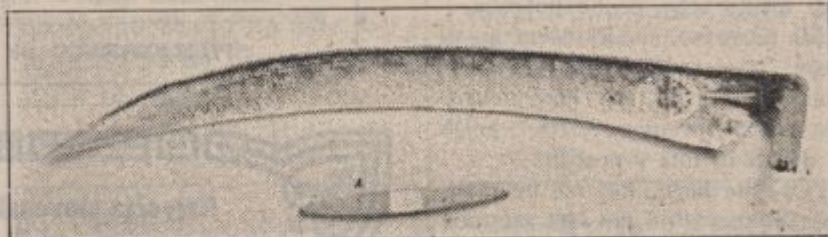
trgovina s pohištvom in orodjem.
Cene nizke, postrežba točna.

Prodajalna na
15046 Calcutta Avenue,
CLEVELAND, O.

STEVE STONICH,

CHISHOLM, MINN.

EDINA SLOVENSKA AGENTURA V AMERIKI ZA KOSE.

Kose, brusi, pile in klepalno orodje iz stare dežele. Imeli smo mnogo sitnosti in stroškov. predno smo mogli, predno smo uspeli dobiti imenovane stvari iz starega kraja, kajti Jugoslavija ovira izvažanje stvari iz države, ker blaga še tam primankuje. Jekinarne, ki so izdelovale kose, le malo ali nič ne obratujejo. Edino v eni se nam je posrečilo dobiti naročilo, ker so imeli kose in druge stvari v zalogi še izza predvojnih časov in od te smo ga le s težavo dobili v Ameriko.

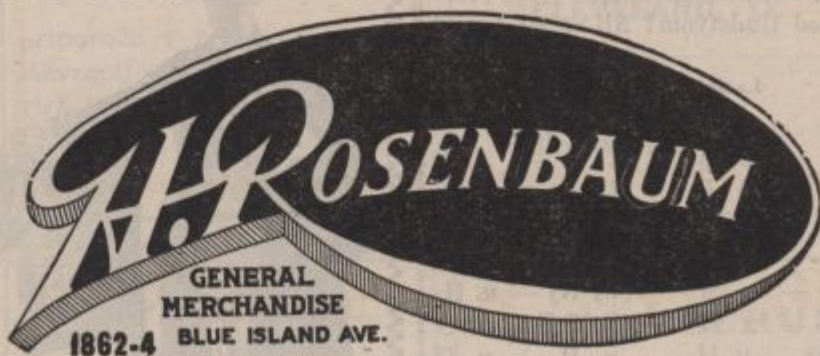
Vedno pazite na varnostno znamko, zasekana v kosi, ki ima podobo zvezde, ali takozvane “komet”; to so edine kose iz starega kraja, ki so izdelane iz najboljšega jekla in močne, da se ne slomijo.

Cena eni kosi je \$3.75; ako jih naročite 6 skupaj, stane \$3.25 vsaka. Cena drugim, nekoliko lažjim kosom iz starega kraja, je \$2.00. Svetujemo pa, da naročite najboljše kose, četudi stanejo nekoliko več. Cena brusilnim kamnom, 50c; pile 9 palcev dolge, 65c; klepalno orodje od \$1.75 do \$1.50. Naslov:

STEVE STONICH, CHISHOLM, MINN.

Največja trgovina pohištva, železnine in kmetijske orodja.

TRGOVINA Z MEŠANIM BLAGOM

1862-4 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

Zaloga vsakovrstnega blaga, spodnje obleke, čevljev, klobukov in lepoticja za ženske, raznovrstnih ur itd. Pridite in se prepričajte.

Kdor izreže ta kupon in ga zaeno s tem oglasom prinese seboj, mu damo pri vsakemu nakupu 5% popusta NE PREZRITE TEGA!

TI SE HUDUJEŠ KAR TI PRAVIM . . .

Ti se huduješ nad mojimi besedami. Rad bi da bi molčal, da bi ostalo vse pri starem, da bi se ne vznemirjal . . . Sovražiš vstajenje, rotnje; rad bi imel mir, prosperiteto.

Agitacija te vznemirja. Agitatorjem odgovarjaš pikro, zakrnjeno; s kroglo, z vešali.

Kar je tvojega je tvoje; praviš, da boš najel ljudi, da bode streljali mesto tebe, če bo potreba.

Ali posestvo, na katerem si, ni tvoje? Niso tvoji mlini, železnice, telegraf, telefon; vse hiše v velikih mestih, premogovi rovi, polja na deželi in loti v mestih?

Ti se me bojiš, ker me ne razumeš. Nekega dne me boš razumel — in takrat boš ljubil to, kar danes zametuješ, česar se danes bojiš. Iznašel boš, da želim napačno veljavo, katero sedaj poseduješ, zamenjati s pravo; z veljavo, ki obogatuje svet, zagotovljeno veljavo slonečo na sreči in blagostanju vseh . . .

Tvoje veljava potrebuje danes policije, vojaštva, sodnikov, beričev, obešalcev; potrebuje železnih shramb, ključavnice, puške in kanone.

Dim vojnih ladij se vali po morju in ga zatemnjuje. Za varstvo svoje veljave potrošiš več kakor za vedo in prosveto.

Pred kom zavaruješ svoje reči? Pred ljudstvom? Ali se ga bojiš?

Latinica in cirilica. A — B — C

a	A	—	a	A	l	L	—	л	Л
b	B	—	б	Б	lj	Lj	—	љ	Љ
c	C	—	ц	Ц	m	M	—	м	М
č	Č	—	ч	Ч	n	N	—	н	Н
č	Č	—	ч	Ч	nj	Nj	—	њ	Њ
d	D	—	д	Д	o	O	—	о	О
dž	Dž	—	џ	Џ	p	P	—	п	П
e	E	—	е	Е	r	R	—	р	Р
f	F	—	ф	Ф	s	S	—	с	С
g	G	—	г	Г	š	Š	—	ш	Ш
gj	Gj	—	џ	Џ	t	T	—	т	Т
h	H	—	х	Х	u	U	—	у	У
i	I	—	и	И	v	V	—	в	В
j	J	—	ј	Ј	z	Z	—	з	З
k	K	—	к	К	ž	Ž	—	ж	Ж

Gotovo se bojiš svojega lastnega razreda in mene bi rad, da bi se bojeval za te!

Ne, ti hočeš mir! Miljone si dal za mir; ti ki povzročiš vojne!

Največja slovanska tiskarna v Ameriki
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 Blue Island Avenue
CHICAGO, ILL.

MI tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave.,

Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprstnice, medaljonske, itd.
Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago.

Najnižje cene.

Za najboljšo kvaliteto

DOBRIH OBLEK

za moške in mladeniče
obiščite našo trgovino.

NA VSEH OBLEKAH
ZNIŽANE CENE

Vogal 18th St.
in Blue Island Avenue
CHICAGO, ILL.

Miljone! Kako si dobil to premoženje — in še sto milijonov poleg!

Ali si jih zaslužil v potu svojega obraza, potom poštenega dela, ali morda potom svojih možganov? Si morda iznašel stroje, ki kujejo plate tvojim Nebojeseničem?

Ali si morda izdelal načrt za svoje delavnice? Morda si jih zidal?

Tisoče ljudi dela za te, in ti jih ne poznaš. Samo številke so ti, to vse; številke shranjene v tvojih knjigah, ki kažejo tvoje bogastvo. Te številke rode dobiček, zato so v tvojih knjigah; sicer bi jih niti ne imel v knjigah, zakaj iz ljubezni do delavcev ne uknjižuješ.

Ti se huduješ, kar ti pravim. Skeptičem si.

Poslušaj: Tam doli na cesti in zaduhlih bajtah so se začele stvari gibati. Šum postaja glasnejši in glasnejši; glasneje se razlega ko pred petimi leti, glasneje ko lani in včeraj . . .

Včasih je že vstal in postal je glasan. To se je dogodilo tu in tam. Ti si bil oborožen kakor

Knjig v vrednosti za \$6 pošljemo samo za \$5. Citajte oglas na drugem mestu v tej izdaji.

KDOR JE ZMOŽEN ČITANJA ANGLEŠČINE,

naj naroči sledeče knjige, ki jih je spisal znameniti socialistični pisatelj Upton Sinclair:

100%, povest patriota, cena \$1.20;

The Brass Check, študija ameriškega žurnalizma, cena mehko vezani 60c, v platno, \$1.20;

The Profits of Religion, razprava o izrabljanju ver za privatne interese, cena \$1.20. Naročajo se pri Proletarcu.

V zalogi imam

PRAVE STAROKRAJSKE IMPORTIRANE KOSE,

motike, klepalna orodja in brusilne Bergamo kamne. Pišite:

ALOIS SKULJ,
323 Epsilon Place,
BROOKLYN, N. Y.

FRANK SKOK

Naša posebnost: Fotografiranje z brzo lučjo. Developiramo slike za amateurje. Če hočete vašo sliko povečati, jo prinesite v naš studio. Portreti vseh velikosti; okvirji za slike raznih velikosti; dobite tudi druge fotografske priprave in potrebščine.

485 52nd Ave., vogal National Av.
WEST ALLIS, WIS.

Telefon West Allis 366-Y.

BENO B. LEUSTIG,

6424 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Trgovina z vsakojako žensko in otroško opravo. Dobro blago, cene nizke.

**RESTAVRACIJA
MARTIN ŠORN,**
6034 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Serviramo tečno hrano. Najboljša postrežba.

ANTON KOLENC.
6702 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

priporoča v poset svojo restavracijo in gostilno. Servira tečno in okusno hrano. Prodaja smodke in cigarete.

FRANK BUTALA,
6410 St. Claire Ave.,
CLEVELAND, O.

Trgovina s čevlji.

Tel. Princeton 1944 W.

**NEW YORK DRY
CLEANING CO.**

6220 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Čistimo, barvamo, likamo, popravljamo in predelujemo vsako vrstne obleke.

JOSEPH MILAVEC,
6110 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

RESTAVRACIJA.

Okusna in zdrava jedila.
Točen postrežba.

STEVE YOCHUM,

BRIVNICA IN
BILJARDNICA.

6002 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

hajduk: s količem, s puško; obo-
rožen za smrt — in moril si!

Vrjel si, da se s mrtjo opravi in
upravna vse — da postane vse ti-
ho, kakor grob, v katerega padejo
tvoje žrtve. Ampak zmotil si se,
zmotil temeljito! Glej jih, kako
protestirajo, rote in vznemirja-
jo . . .

Ti dolžiš mene — agitatorja.
Nikar me ne dolži, sam si kriv!

Ne prihajam s slabimi rečmi,
trpkimi — z rečmi, ki te zbadajo,
z rečmi, ki se jih bojiš; — priha-
jam samo da povem resnico, da
povem reči, ki jih moraš slišati,
sicer oživi cesta in postane vulka-
nična . . .

Nastale bodo divje želje, toda
ne obsojaj jih; ne dolži človeka,
ki je dobil divje želje, da bi po-
žgal. Sam si kriv! Ti si tisti, ki
je vzel deset milijonov in več! s
katerimi bi sedaj rad kupil mir.

Ti si kriv razmer kakršne so,
ne pa ljudje, ki so sešteti v tvojih
knjigah!

Ne govorim samo zase, prijat-
elj. Ko priznaš samega sebe, za
to kar si v resnici, in ne to kar
misliš da si, potem bom jaz nepo-
treben. Do tlje me pa lahko pričau-
kuješ in srečaš kjerkoli; kajti člo-

Izšla je nova knjižica **NAJNOVEJSE**
INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAV-
LJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV.
Vsakdo, ki želi postati ameriški držav-
ljan, bo dobil v tej knjižici vse potrebne
informacije. Poleg slovenskega ima ta
knjižica tudi angleško besedilo. Naro-
čila pošljite Proletarcu.

JOSEPH KALAN,
6220 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Trgovina z železnino in
hišnimi potrebščinami.

.Popolna zaloga varni-
šev (olj) in barv.

veštvo neče biti šteto kakor buče
ali bankovci in zoperstavlja se, ko
se ga želi odstraniti od mize živ-
ljenja, ki je pogrnjena za vse.

Kapitalist riskira v podjetju
del svojega imetja. Delavec riski-
ra vse: Svoje zdravje in življe-
nje. Kljub temu ima kapitalist
ves dobiček, delavec pa beraško
plačo.

Mladost je doba veselja; za de-
lavsko mladino je prvi korak v iz-
koriščanje. Starost je doba počit-
ka; za delavstvo je to čas zadnjih
in najkrutejših prevar.

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgo- vina s cveticami

V trgovini vedno
sveže cvetlice za
plese, svatbe, po-
grebe itd.

Imamo zaprte
in odprte avto-
mobile za krste,
poroke, pogrebe
in za vse druge
potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

Občinstvu pripo-
ročamo v naklon-
jenost krojaško
delavnico

Božidar Knafel

1313 West 19th Street

Chicago, Ill.

Cene zmerne delo trpežno in lično
Popravljamo, čistimo in likamo

POZOR HERMINIE!

V soboto dne 30. aprila

— pripredi —

Slov. Socialistični Klub
69, J. S. Z. VESELICO,

na katero vabimo tukajšno in oko-
liško občinstvo, da jo poseti v obi-
lem številu. Igrala bo godba na
pihala iz Herminie No. 2.

Veselica se vrši v dvorani
društva Prostomisleci.

DNE 1. MAJA
ob 3. popoldne.

pa bomo imeli shod ravno v tej
dvorani. Govorniki bodo nastopi-
li v slovenskem in angleškem je-
ziku. Agitirajte za obilno ude-
ležbe veselice in shoda.

ANTON ZORNIK, tajnik.

Ako si želite nabaviiti knjige
socialne, povestne ali kake druge
vsebine, jih naročite od Proletarca.
Eventualni dobiček od prodaje
knjig se porabi za pokrivanje stro-
škov pri listu.

JOE MAJCEN,
Slovenska krojačnica in čiš-
tilnica oblek.
635 E. 152nd Street,
CLEVELAND, O.

RUDI BOŽEGLAV,
6006 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Mehke pijače in prigri-
zek. Smodke in cigarete.

Glavni stan "štaparjev".

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

Srbeče kožne bolezni

so mnogokrat neprenosljive. Pokažejo se v obliki pordečele kože, mehurjev, izteklin in kar je najneprijetnejše -- ti znaki neprebena srbe, dražijo in povzročajo pekočo senzacijo, ki priroča bolnika, da se praska na prizadetih mestih, kar je pa še slabše. Ne trpite tega. Poslušite se

Severa's ESKO

(preje Severovo Mazilo za kožo) **antiseptičnega mazila** za srbečo in vneto kožo in kmalo boste dosegli zaželjeno odpomoč. To mazilo vpliva zaspanje pri tisočih ljudih, ki so ga poskusili proti srbečni kožni bolezni različne vrste. Ti so iznašli v njem izvrstne uspehe -- tako boste iznašli tudi vi. Na prodaj pri vseh dobrih lekarnah. Cena 50c.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago, Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

CARL STROVER

LAWYER and COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

Mi pošiljamo denar v vse kraje Slovenije,

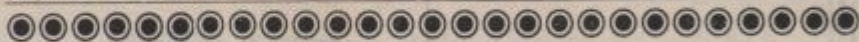
Hrvatske, Srbije, Dalmacije, in druge dele Jugoslavije.

Vse denarne pošiljave garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.

J. F. Štešina, pred. A. J. Krasa, blagajnik.

KDO SE POSLUŽUJE PAIN-EXPELLERJA?

Delavec se ga poslužuje, da odpomore svojim bolečim mišicam, ki so se mu pretegnile pri težkem dnevnem delu.

Farmer ga uporablja in noče biti brez njega. Pain-Expeller zavzema častno mesto v vsaki farmerski hiši, kjer se pojavljajo hitri napadi, nesrečni dogodki in druge stvari.

Tovarnarški delavec uporablja Pain-Expeller, če napadejo njegovo moč in energijo revmatične bolezni, lumbago, nevralgijo in druge neprilike v njegovem težavnem poklicu.

Majnar potrebuje Pain-Expeller pri revmatičnih boleznih, bolečinah v križu, nevralgiji ali vseh boleznih, katere oslabijo telo in odvzamejo vso energijo.

Gospodinja uporablja Pain-Expeller, če otroci padejo ter se ranijo, zoper pike muh in vbodljaje drugih žuželk in kjer koli je potreba dobrega linimenta.

Vsakdol uporablja PAIN-EXPELLER.

Edini slovenski pogrebnik

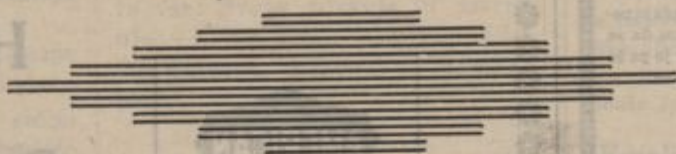
MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

EDINA JUGOSLOVANSKA TVORNICA SMODK

NATION'S CIGAR CO.

—Jos. N. Bazdaric—

1707 S. Racine Ave.

Chicago, Ill.

Tel. Canal 1400

Podružnica: St. Louis, Mo.

Izdelujemo najboljše vrste smodke,

Nation One Shot

Nature's Best Beldina

Liberty T-A-P

Rosa Del Lego Wedge

Vprašajte za naš cenik